Ãàçåòà âûõîäç³öü ç ñàêàâ³êà 1990 ãîäà

¹ 21 (1380) 23 ÒÐÀ¡Íß 2018 ã.

Íî÷ ìóçåÿ¢ ó Ïà¢íî÷íûõ Àô³íàõ

Ï à ¢ñ¸é êðà³íå 19 òðà¢íÿ ïðàéøë³ àêöû³ Ì³æíàðîäíàé íî÷ ìóçåÿ¢.

"Í î÷ ìóçåÿ¢"ïðàéøëà ³ ¢ Çàëåññ³ íà Ñìàðãîíø÷ûíå. Óòåðæ-íþ ìóçåé-ñÿäç³áà Ì.Ê. Àã³íñêàãà ñà-áðàëà ñâà³õ ñÿáðî¢ ìåíâ³òà ¢íà÷û: ïðàãðàìà äî¢æûëàñÿ äà 3 ãàäç³í ðà-í³öû, à ðàñïà÷àëîñÿ ìåðàïðûâíàà íà ääíî¢ëåíûõ ìàñòàõ äû âîçåðà. Àä-íîé ç ö³êàâîñòàê "Íî÷û ìóçåÿ¢" ñòàëà ïðýçåíòàöûÿ âûñòàâà÷íàãà ïðàåêòà Ïÿòðà Êàðâýëêàãà "Ã³ñòîðûÿ ðîäó Àã³íñêõ ó äàêóìåíò àõ", ïàä÷àñ ÿêîé áûë ïðàäñòàâ¢ëåíû êîï³³ äàêóìåíòà¢ ç àñàá³ñòàé êàëåêöû³ àìàòàðà ã³ñòîðû³, ïàäàðîæ³êà ³ êðàÿçíà¢öû.

Ñïàäàð Êàðâýö³ æûâå ¢ Ïî-ëüø÷û, ëÿ Âàðøàâû, àëå ¢æî áîëüø çà 10 ãîä ö³êàâ³ööà Áåëàðóñêàþ, ã³ñòì³åð! ðûÿé ñâàéãî ðîäó ³ ã³ñòîðûÿé Ñìàð-ãîíø÷ûíû.

- Óååñü ìîé ðîä ïà ë³í³³ áàöüê³ ïàõîäç³öü ç Áåëàðóñ³, ç â¸ñê³ Àñ³ïàíû (áûëû Àøìÿíñê³ ìàâåò) íà Ñìàðãîí-ø÷ûíå. Ïàñëÿ Äóáãîé ñóñâåòíàé âàé-íû, ó 1945 ãîäçå, áàöüêà ïåðàêâàë ó Ïîëüø÷ó. Ãýòà áûë ïÿò³ðñòûÿ, öÿæê³ÿ ÷àñû… Ïðà ìíîã³ÿ ðý÷û íå ïðûíÿòà áûëî âåëüì³ ðàçóìåëì Êëåâñàì³ ³ ðî-äàì Àã³íñê³õ, êàëåêöûÿíàâöü ³õ Çàëåññå, Ñìàðãîíø÷ûíà - ìåñöà ñ³ì-âàë³÷íûå. ß ãëÿäæó íà ãýòó çÿìëþ ³ àä÷óâàþ ã³ñòîðûþ Ðý÷û Ïàñïàë³òàé, Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà… ßø÷ý àäíî ìà¸ çàõàïëåíà - ïàäàðîæêû. Àäíé÷û ¢ ãàðàõ Àëáàí³³ ìû ç æîíêàé ïðûíû³ë³ñÿ ëÿ ñòàðîãà êàñò¸ëà, ðûõòàâë³ åæó ³ ñëóõàë³ ìóçû-êó Àã³íñêàãà. Ïîáà÷ ñòàë³ ãàëàíäû, ³ ìû ç ³ì³ óñàì¢íà ïàðàçìà¢ëÿë³. Äàðîãà çà¢æàû äîðûû ñóñòðý÷û ç ö³êàâûì³ ëÿäçüì³.

"Í î÷ ìóçåÿ¢" ó Çàëåññ³ áûëà äàïî¢íåíà ìóçû÷íûì ñàëîíàì ó ëåòíÿé àðàíæàðý³ ìà¸ íôêà ³ ìàéñòàðêàìì ïà òàíöàõ 19 ñò., ÿê³ ç óíóòðàíàãà äâîðûêà áû¢ ïåðàíåñåíû ¢ ñöåíó ïàëàöà: ïàðàëàäíûíå ñêàðýêòàâëà ïëàíû ìóçåé÷ûê¢.

Äàð'ÿ Ë³ñ
äëÿ Áåëàðóñêàãà ðàä¸
Ðàöûÿ, Ñìàðãîíñê³ ðà¸í.
Ôîòà à¢òàðà.

Óëàäç³ì³ðó Êàðûçíó - 80

Óëàäç³ì³ð ²âàíàâ³÷ ÊÀÐÛÇÍÀ (25 òðà¢íÿ 1938, â. Çàêðóæêàå Ìåíñê³ ðà¸í) - áåëàðóñê³ ïàýò, ïåðàêëàä÷ûê.

Íàðàäç³¢ñÿ ¢ ñÿëÿíñêàé ñÿì'³. Ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ ô³ëàëàã³÷íàãà ôàêóëüòýòà Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ¢íñòû-òóòà âåðñ³òýòà (1961) ïðàöàâà¢ âûêëàä÷ûê êàì áåëàðóñêàé ³ ðóñêàé ìîâû ³ ë³òàðàòóðû ¢ Ìîñ àñòàâ³öêàé ñÿì'³. Ïàçíåé ïðàöàâàë ³ äàöåíò êàôåäðû ïàøûðàíüíÿ ³ ïàäâûøýííÿ êâàë³ô³êàöûÿ ç ì³ðîâàé ë³òàðàòóðû (1967-1980), ðýäàêòàð àääçåëà íàáóâ³ ìàñòàöòâà ÷àñîï³ñíà "Ïîëûÿ" (1980-1981), ñòàðøûì ðýäàêòàð, çàãàä÷ûê ðýäàêöû³ ë³òàðàòóðû äëÿ äàøêîëü-í³êà¢ âûäàâàåöòâà "Þíàöòâà" (1981-2001), íàìåñí³ê ãàëî¢íàãà ðýäàêòàðà ÷àñîï³ñíà "Êðûí³öà" (2002).

Ïåðøû âåðø íàäðóêàâà¢ ó 1956 ã. (ãàçåòà "×ûðâîíàÿ çìåíà"). À¢òàð çáîðí³êà¢ ïàýç³³ "Êðàé ìîé ñ³ñÿâîê³" (1963), "Æóðà¢ë³íû äîñâ³òàê" (1969), "Ñâÿòëî ë³¢íÿ" (âåðøû ³ ïàýíà, 1972), "Öåïëûíÿ" (ïàýìà, âåðøû, ïåñí³, 1977), "Ö³øûíÿ áàðàç-íû" (âåðøû ³ ïàýìà, 1981), "Óóìÿöü âåðáû" (âåðøû, ïåñí³, 1982), "Ìóçû-êà ¢ ñâåöå" (1985), "Ðàñêîë³íà íà Çâîíå Ñâàáîäû" (1986), "Äóøû ðàçãóêàíàé ìåëîäûÿ" (âåðøû, ïàýìû, ïåñí³, 1988), "Õâ³ë³íà ñâÿòëà" (Âûáðàíàå, 2003), "Äîëÿ Ðóñü íàøà Áåëàÿ" (âû-áðàíàå ¢ ñåðû³ "Áåëàðóñêàå ïàýç³ÿ ÕÕ² ñòàãîääçÿ", 2007).

À¢òàð êí³æàê âåðøà¢ äëÿ äçÿöåé "Íà ñÿëå ¢ áàáóë³" (1975), "Êûíîã ³ ÿãî ñÿáû" (1982), "Ìàëþ-þöü äçåö³" (ç À. Âîëüôê³ì, 1984), "Çÿìëÿ - äâà ïà¢øàð'³" (1988), "Ì³ð ³ ñóñåéêà äëÿ ¢ñ³õ" (1990).

Áîëüø çà ââóõñîò âåðøà¢ ïàëåääçåíà íà ìóçûêó ëåïøûì³ áåëà-ðóñê³ì³ êàìïàç³òàðàì³. Ç Êàðûçíàì ñóïðàöî¢í³÷àë³ Þðûé Ñåìÿíÿêà, ß¢-ãåí Äëåáà¢, Äçì³òðûé Ñìîëüñê³, ²ãàð Ëó÷àíê, Ýäóàðä Õàíê, Ëåàí³ä Çà-õëå¢íû, Óëàäç³ì³ð Êàðûçíà-ìàëîäøû. Âûäàäçåíû çáîðí³ê³ ïåñåíû "Êëóá-íûÿ åå÷àðû" (1979), "Ëþáëÿ öÿáå, Áåëàÿ Ðóñü" (1984), "Ñàëàâåé ñìÿâàå" (1990).

Ìåðàêëà¢ çáîðí³ê âåðøà¢ À. Ìàòóö³ñà "Ìàì³ ð³ðíà" (1986), øìàò-ë³ê³ÿ âåðøû äç³öÿ÷ûõ ï³ñüìåí³êà¢ äëÿ ñåðû³ "Á³áë³ÿòýêà äç³öÿ÷àé ë³òà-ðàòóðû íàðîäà¢ ÑÑÑÐ".

À¢òàð ñëî¢ äà ã³òíà Áåëàðóñ³.

Ëà¢ðýàò Äçÿðæà¢íàé ïðýì³³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñ (1996).

Óçíàãàðîäæàíû îðäýíàì Ôðàíöóçêà Ñêàðûíû (2002).

Ëà¢ðýàò ë³òàðàòóðíàé ïðýì³³ "Çàëàòû êóí³äîí" (2007).

Â³ê³ïåäûÿ.

Äûêòî¢êà ïà áåëàðóñêàé ìîâå àä “Ë³äñêàãà ï³âà”

2 ÷ýðâåíÿ ¢ Ìåíñêó ¢ Íàöûÿíàëüíàé á³áë³ÿòýêû ¢ äðóã³ ðàç ïðîéäçå "Àãóëüíàÿ äûêòî¢êà". Ïðàâåðûûü ñâàþ ï³ñüìåíàñöü ³ íàï³ñàöü äûêòî¢êó ïà áåëàðóñêàé ìîâå çíîâó óñå àõâî÷ûÿ. ²äýéíûì àðãàí³çàòàðàì ìåðàïðûâíàå çíî¢ âûñòóï³ëà ÀÀÒ "Ë³äñêàå ï³âà" .

- "Ë³äñêàå ï³âà" ïðàöýâàå ïàäòðûìë³âàöü ðàçâ³ööþ áåëàðóñêàé ìîâû. Ç äàïàìîãàé ãýòàãà àáóêàòûéíàãà ïðàâåòà, ÿê³ ñàáðà¢ ó ì³íóëûì ãîäçå áîëüø çà 170÷àëàâåê, ó òûì ë³êó ç ðýã³¸íà¢, ìû ³êíåìñÿ íàòõíýöü ëþäçåé ïàøûðàöü óæûâàíå áåëàðóñêàé ìîâû, áà÷ûöü ÿå ïðûãàæíîöü ³ íàòõíýöü¸þ. Ó ãýòûì ãîäçå "Àãóëüíàÿ äûêòî¢êà" íàáû-âàå ñòàòóñ íàöûÿíàëüíàé. Äëÿ ¢ñ³õ, õòî çàõî÷à ïðàâåðûöü ñâàå âåäî ïà áåëàðóñêàé ìîâå, àêðàìÿ ³íòýðíåò-òðàíñëÿöû³ áóäçå àðãàí³çàâàíà ðàäû¸, - ñêàçàëà ìåíåäæàð ïà êàðïàðàòû¢íûõ êàìóí³êàöûÿõ ÀÀÒ "Ëiäñê åå ïîâà" íàòàëëÿ ßô³ìê³íà.

Øòî òðýáà äëÿ ¢çåëó?

1. Çàðýã³ñòðàâàöûÿ¸ñà íà lidskae.by.

2. Ïðûéñö³ íå ïàçíåé çà 11.30 ó íàöûÿíàëüíóþ á³áë³ÿòýêó Áåëàðóñ³ (óâàõîä ç áîêó ðýñòàðàíà "ßâàð" (ðà-ñêëàäçåíà - "Ìåãàïîë³ñ"), 2-ã³ ïàâåðõ), ïð-ò Íåçàëåæíàñö³, 116.

3. Àëüáî ïàâêëþ÷ûöüñ äà Ïåðøàãà êàíàëà Íàöû-ÿíàëüíàãà ðàäû¸ àáî ³íòýðíýò-òðàíñëÿöû³ äîìà.

Äûêòî¢êà ïà÷íåöüà ¢ 12.20 ³ ïðàöÿãíåöüà äà 13:20. Òýñòó àáðàíû äàìûñëîâà äà 400-ãîääçÿ ïåðøàãà áåëàðóñêàãà áóêâàðà. ×ûòàöü ÿãî áóäçå Ðóñÿ - cïÿâà÷êà, àêòîðêà áåëàðóñêàãà äóáëÿæó,ëüãàñ áåëàðóñêàé ÷ûãóíê³", òðý-íåðêà ïà ïàñòàíî¢öû ãîëàñó.

Ïàñëÿ äûêòî¢ê³ ¢äçåëüí³êà¢ ÷àêåå ñïåûÿëüíàÿ çíîà, äçå ìîæíà áóäçå ïàãðýÿöü ó áåëàðóñê³ÿ íàñòîëüíûÿ ã³ñòîðûÿ ³ ñòàñóíêàâ³íû ³ íàðîäíàé ìóçû÷íàé êóëüòóðû.

Ïðàöû ì³í³-àí ïðàâåðàöü ïðàôåñ³éíûÿ ô³êîêàã³. Âûí³ê³ ñòàíóöü âÿäîìûÿ íà ïðàöÿáó 5-öi ðàáî÷ûõ äç¸í. Óñå ¢äçåëüí³ê³ àòðûìàþöü ïà ýëåêòðîííàé ïîøòå ñâàå âûí³ê³, à òàêñàìà ýëåêòðîííûÿ ñåðòûф³êàòû àá óâçåëå ¢ äûêòî¢öû. Àðûã³íàë òýêñòó áóäçå âûêëàäçåíû íà ñàéöå.

×àêàåì âàñ íà "Àãóëüíàé äûêòî¢öû"!

2 ÷ýðâåíÿ 2018 ãîäà -

Íàöûÿíàëüíàÿ á³áë³ÿòýêà Áåëàðóñ³ (óâàõîä ç áîêó ðýñòàðàíà "ßâàð", 2-ã³ ïàâåðõ), ïð-ò Íåçàëåæíàñö³, 116.

Ïðàãðàìà ìåðàïðûåìòàâ:

11.30 - 12.00 - ðýã³ñòðàöûÿ ¢äçåëüí³êà¢;

12.00 - 12.20 - óðà÷ûñòàå àäêðûöü¸;

12.20 - 13.20 - íàì³ñàíå äûêòî¢ê³.

pawet.net

Àá ðàçâ³öö³ Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ìóçåÿ íàðîäíàé àðõ³òýêòóðû ³ ïîáûòó

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

пр. Пераможцаў, 11, 220004, г. Мінск
тэл. +375 17 203 75 74, факс +375 17 203 90 45
БІК: AKBB BY 2X; рахунак:
BY71AKBB36049000026690000000
ААТ «ААБ Беларусбанк»
e-mail: ministerstvo@kultura.by

11.05.2018 № 02-01-02/1992

На № ______________ ад ______________

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

пр. Победителей, 11, 220004, г. Минск
тел. +375 17 203 75 74, факс +375 17 203 90 45
БИК: AKBB BY 2X; счет:
BY71AKBB36049000026690000000
ОАО «АСБ Беларусбанк»
e-mail: ministerstvo@kultura.by

Ñòàðøûí³ ãðàìàäñêàãà àá'ÿäíàííÿ
Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû
³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû"
Àí³ñ³ì À. Ì.

Àá ðàçâ³öö³ Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ìóçåÿ
íàðîäíàé àðõ³òýêòóðû ³ ïîáûòó

Ïàâàæàíàÿ Àëåíà Ì³êàëàå¢íà!

Ó àäïàâåäíàñö³ ç äàðó÷ýííåì Àäì³í³ñòðàöû³ Ïðýç³äýíòà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü àä 25 êðàñàâ³êà 2018 ã. ¹ 10/535-22 Ì³í³ñòýðñòâàì êóëüòóðû ðàçãëåäæàíû çâàðîò ãðàìàäñêàãà àá'ÿäíàííÿ "Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû" àá ðàçâ³öö³ Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ìóçåÿ íàðîäíàé àðõ³òýêòóðû ³ ïîáûòó (äàëåé - Ìóçåé). Ïà âûí³êàõ ðàçãëÿäó çâàðîòó ïàâåäàìëÿåì íàñòóïíàå.

Ìóçåé, ÿê³ çàñíàâàíû ¢ 1976 ã. ó àäïàâåäíàñö³ ç ïàñòàíîâàé Ñàâåòà Ì³í³ñòðà¢ ÁÑÑÐ àä 9 ñíåæíÿ 1976 ã. ¹ 347, çàõî¢âàå ³ äýìàíñòðóå ïàä àäêðûòûì íåáàì ó íàòóðàëüíûì ïðûðîäíûì àñÿðîää³ òðàäûöûéíûÿ ïîìí³ê³ áåëàðóñêàãà äðà¢ëÿíàãà äîéë³äñòâà ³ ïðàäìåòû ñÿëÿíñêàãà ïîáûòó ³ ïðîìûñëà¢.

Íà òýðûòîðûþ ìóçåÿ ¢ 80-ÿ ãàäû XX ñòàãîääçÿ áûë³ ïåðàâåçåíû 28 ïîìí³êà¢ àðõ³òýêòóðû. Àáìåæàâàíàñöü ô³íàíñàâàííÿ àá'åêòà ¢ 90-õ ãàäàõ XX ñò. íå äàçâîë³ëà öàëêàì àäëþñòðàâàöü íà ìÿñöîâàñö³ øýñöü ýòíàãðàô³÷íûõ çîí Áåëàðóñ³ ³ àäíàâ³öü óñå ïîìí³ê³ àðõ³òýêòóðû (ç 28 àá'åêòà¢ 7 ïîìí³êà¢ ç'ÿ¢ëÿë³ñÿ àá'åêòàì³ íåçâàðîòíàé ðýñòà¢ðàöû³). Íàñ¸ííÿøí³÷àñó Ìóçå³ äëÿ ýêñïàíàâàííÿ àä÷ûíåíû òðû ýêñïàç³öûéíûÿ ñåêòàðû: "Öýíòðàëüíàÿ Áåëàðóñü", "Ïàäíÿïðî¢å" ³ "Ïààçåð'å".

Ó ïåðûÿä äà 2014 ã. ðýñòà¢ðàöûéíà-àäíà¢ëåí÷ûÿ ðàáîòû íà ïîìí³êàõ íå ïðàâîäç³ë³ñÿ, âûêîíâàë³ñÿ òîëüê³ ðàáîòû ïà áÿãó÷àìó ðàìîíòó.

Çà ïåðûÿä ðàáîòû Ìóçåÿ ñòðà÷àíû òîëüê³ àäç³í àá'åêò. Ïîìí³ê àðõ³òýêòóðû "Àäðûíà ç â. Ëåâàíîâ³÷û Ïàñòà¢ñêàãà ðà¸íà Â³öåáñêàé âîáëàñö³. Ðýêàíñòðóêöûÿ 1986 ã." ó ìà³ 2015 ã. çãàðý¢ àä óäàðó ìàëàíê³. Ó àðõ³âå ìóçåÿ çàõî¢âàåööà ïðàåêòíàÿ äàêóìåíòàöûÿ, íà ïàäñòàâå ÿêîé ïîìí³ê áóäçå àäíî¢ëåíû.

Çà ïåðûÿä 2014-2018 ãã. ðýñòà¢ðàöûéíà-àäíà¢ëåí÷ûÿ ðàáîòû âûêàíàíû íà òðîõ ã³ñòîðûêà-êóëüòóðíûõ êàøòî¢íàñöÿõ: êàïë³÷êà ç â. Êàðàëå¢öû Â³ëåéñêàãà ðà¸íà, öàðêâà ç â. Áàðàíü Àðøàíñêàãà ðà¸íà ³ âåòðàíû ìëûí ç â. Çåëÿíåö Õîö³ìñêàãà ðà¸íà.

Ó áÿãó÷ûì ãîäçå ïðàâîäçÿööà ðàáîòû ïà êàðýêö³ðî¢öû ïðàåêòíà-êàøòàðûñíàé äàêóìåíòàöû³ íà ðýñòà¢ðàöûéíà-àäíà¢ëåí÷ûÿ ðàáîòû íà ïîìí³êó àðõ³òýêòóðû "Õóòàð ç â. Ö³ìîøêàâà Ì³¸ðñêàãà ðà¸íà" (áóäà¢í³÷ûÿ ðàáîòû çàïëàíàâàíû íà 2019 ã.), ðàñïðàöî¢öû ïðàåêòíàé äàêóìåíòàöû³ ïà ¢ëàäêàâàííþ ñ³ñòýìû â³äýàíàç³ðàííÿ íà ýêñïàç³öûéíûõ ñåêòàðàõ ³ ¢ ãàñïàäàð÷àé çîíå, ðàáîòû ïà àäíà¢ëåíí³ ³êàíàñòàñà XVIII ñò. ó ïîìí³êó "Ïðààáðàæýíñêàÿ öàðêâà ç â. Áàðàíü Àðøàíñêàãà ðà¸íà".

Òðýáà àäçíà÷ûöü, øòî Ãîðàäààáóäà¢í³÷ûì ïðàåêòàì àðãàí³çàöû³ ³ çàáóäîâû òýðûòîðû³ Ìóçåÿ, ÿê³ çàöâåðäæàíû ðàøýííåì Ì³íñêàãà ðàéâûêàíêàìà àä 12 ñòóäçåíÿ 2015 ã. ¹ 115 "Îá óòâåðæäåíèè ãðàäîñòðîèòåëüíîãî ïðîåêòà", ïðàäóãëåäæàíà ðàçâ³öö¸ øýðàãó ýêñïàç³öûéíûõ ñåêòàðî¢, ó òûì ë³êó ñåêòàðà¢ "Çàõîäíÿå Ïàëåññå", "Óñõîäíÿå Ïàëåññå", "Ïàíÿìîííå". Äàêóìåíòàëüíàÿ áàçà äëÿ ñòâàðýííÿ äàäçåíûõ ýêñïàç³öûéíûõ ñåêòàðà¢ ìàåööà ¢ Ìóçå³ ¢ âûãëÿäçå ïðàåêòíàé äàêóìåíòàöû³ ïà øýðàãó ïîìí³êà¢, à òàêñàìà äàêóìåíòàëüíàãà àï³ñàííÿ àìàëü äçÿñÿòêà âÿñêîâûõ ñÿäç³áà¢ ç ãýòûõ ðýã³¸íà¢.

Óë³÷âàþ÷û, øòî äëÿ àæûööÿ¢ëåííÿ ãýòàãà ïðàåêòà ïàòðàáóåööà ïý¢íû ÷àñ ³ ô³íàíñàâûÿ ¢êëàäàíí³, çàâÿðøýííå ðàáîò ïà ñòâàðýíí³ ïàñòàÿííàé ýêñïàç³öû³ Ìóçåÿ äà II Å¢ðàïåéñê³õ ãóëüíÿ¢ 2019 ãîäà íå ¢ÿ¢ëÿåööà ìàã÷ûìûì.

Çãîäíà ç äàðó÷ýííåì Àäì³í³ñòðàöû³ Ïðýç³äýíòà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, êàíöýïöûÿ ðàçâ³ööÿ Ìóçåÿ, ÿêàÿ çàðàç ðàñïðàöî¢âàåööà, áóäçå íàê³ðàâàíà, ó ïåðøóþ ÷àðãó, íà çàõàâàííå ³ ïàïóëÿðûçàöûþ ã³ñòîðûêà-êóëüòóðíàé ñïàä÷ûíû ³ íàöûÿíàëüíûõ êàøòî¢íàñöåé Áåëàðóñ³, àðûåíòàâàíà íà áåëàðóñêàãà ñïàæûâöà, à òàêñàìà íà àêòû¢íàå ¢êëþ÷ýííå Ìóçåÿ ¢ òóðûñòû÷íû àáàðîò.

Äàäçåíû àäêàç ìîæà áûöü àáñêàðäæàíû ¢ ïàðàäêó, âûçíà÷àíûì àðòûêóëàì 20 Çàêîíà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü "Îá îáðàùåíèÿõ ãðàæäàí è þðèäè÷åñêèõ ëèö"

Íàìåñí³ê Ì³í³ñòðà À.À. ßöêî.

"Áåëàðóñêàå ïÿö³áîðñòâà" - óæî ³¢ Àñ³ïîâ³ö³ì ðà¸íå

Êîæíû ãîä øêîëüí³ê³ íàøàé êðà³íû, ïà÷ûíàþ÷û ¢æî ç 4-ãà êëàñà, óäçåëüí³÷àþöü ¢ àë³ìï³ÿäíûÿ ñïàáîðí³öòâû ïà òûõ ïðàäìåòàõ âó÷ýííÿ ïëàíà, ó ÿê³õ ÿíû äàñÿãíóë³ íàéëåïøûõ âûí³êà¢. Óñ¸ ãýòà äîáðà. Àëå æ... Ó æûöö³ êîæíàìó ç íàñ ïàòðýáíû øûðîê³ ñïåêòð âåäà¢ ó ðîçíûõ ãàë³íàõ. À ñïàáîðí³öòâû, ÿê³ÿ âûÿ¢ëÿë³ á âåäû âó÷íÿ¢ ïà ìíîã³õ ïðàäìåòàõ àäíà÷àñîâà, ïàêóëü øòî íå ïðàâîäçÿööà. ² òàìó Ìàã³ë¸¢ñêàå àáëàñíîå òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû øìàò ãîä òàìó âûðàøûëà ïàä÷àñ àáëàñíûõ àë³ìï³ÿä øêîëüí³êà¢, øòî ïðàâîäçÿööà ¢ ñòóäçåí³, àðãàí³çàâàöü ñïàáîðí³öòâà ïà ïÿö³ âàæíûõ ïðàäìåòàõ øêîëüíàé ïðàãðàìû. À ìåíàâ³òà: ïà ìàòýìàòûöû, áåëàðóñêàé ìîâå ³ ë³òàðàòóðû, ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³, ïðûðîäàçíà¢ñòâå, êóëüòóðû ¢ëàñíàãà êðàþ ÷àñöåé ãàëóç³ íàñòóïíûõ ïðàäìåòà¢: ô³ç³êà, õ³ì³ÿ, á³ÿëîã³ÿ, ãåàãðàô³ÿ. Óæî ñàì ïàñâàáûòàêîâà ñïàáîðí³öòâà âûêë³êàå ö³êà¢íàñöü ó ìíîã³õ âó÷íÿ¢. À òóò ÿø÷ý ïÿö³áîðñòâà íàçûâàåööà áåëàðóñê³ì. À ãýòà àçíà÷àå, øòî âó÷í³ ïàâ³ííû äàâåñö³ äàêàçû íà çíàííå ïà-áåëàðóñêó. ² ãýòà òàêñàìà àäûãðûâàå áàëü ì³, øòî äàäàþöü äà òðûìàíûõ ïà ³íøûõ ïðàäìåòàõ.

Ìàã³ë¸¢ñêàå àáëàñíîå ÒÁÌ ïàä ê³ðà¢í³öòâàì Ì³õàñÿ Áóëàâàöêàãà íà áàçå ÌÄÓ ïðàâÿëî ¢æî ñÿìíàööàöü ñïàáîðí³öòâà¢, ó ÿê³õ ïðûìàë³ ¢äçåë ³ àñ³ïîâ³öê³ÿ âó÷í³ ç ã³ìíàç³³ (Øóõàâà Í., Àëÿêñàíäðà¢ ².), Äàðàãàíà¢ñêàé ÑØ (Ãàðîõ Ñ., Ñ³òí³ê Ê.) ³ çàéìàë³ ìåñöû ¢ ïåðøàé äçÿñÿòöû. Ñ¸ëåòà, íàïðûêëàä, Ãàðîõ Ñ. çàíÿ¢ ïðûçàâîå ²² ìåñöà.

Íà æàëü, àô³öûéíûÿ îðãàíû àäóêàöû³ ÷àìóñüö³ íå ïàäõàïë³ë³ ³í³öûÿòûâó. Òàìó Àñ³ïîâ³öêàÿ àðãàí³çàöûÿ ÃÀ ÒÁÌ ³ìÿ Ô. Ñêàðûíû âûðàøûëà ïàñïðàáàâàöü ïðàâåñö³ ïàäîáíàå ñïàáîðí³öòâà ¢ àäíîé ñà øêîë ðà¸íà. Âûáàð ïðûéøî¢ñÿ íà Äàðàãàíà¢ñêóþ ÑØ, ³ ìåðàïðûåìñòâà áûëî ïðàâåäçåíà ¢ ðàìêàõ òûäíÿ áåëàðóñêàé ìîâû. ßíî ïàêàçàëà äàâîë³ âÿë³êóþ çàö³êà¢ëåíàñöü âó÷íÿ¢ äà ãýòûõ ñïàáîðí³öòâà¢, à òàêñàìà õ³áû ¢ ³õ âåäàõ. Àäíà÷àñîâà ç'ÿâ³ëàñÿ ñòûìóëÿòàðàì äà çäàðîâàé êàíêóðýíöû³, ïàâûøýííÿ ¢çðî¢íþ âûêëàäàííÿ ¢ñ³õ äûñöûïë³í øêîëüíàé ïðàãðàìû. Ïåðàìîæöû àòðûìàë³ ¢çíàãàðîäû àä òàâàðûñòâà.

¨ñöü ñïàäçÿâàííå, øòî ãýòàå ïÿö³áîðñòâà ïðûæûâåööà ¢ äàäçåíàé øêîëå. ² íå òîëüê³. Íå áà÷ó í³ÿê³õ ïåðàøêîäà¢, êàá ïåðàíÿöü òàê³ â³ä ³íòýëåêòóàëüíàãà ñïàáîðí³öòâà âà ¢ñ³õ çàö³êà¢ëåíûõ êàëåêòûâàõ øêîë ðà¸íà ³ êðà³íû.

Ñ.Ä. Áàðîäç³÷,
ñòàðøûíÿ Àñ³ïîâ³öêàé àðãàí³çàöû³ ÃÀ ÒÁÌ.

Ó Äçÿòëàâå Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷ ïðýçåíòàâà¢ êí³ãó à¢òîãðàôà¢

Ó Äçÿòëà¢ñêàé ðà¸ííàé á³áë³ÿòýöû àäáûëàñÿ ïåðøàÿ ïðýçåíòàöûÿ íîâàé êí³ã³ ï³ñüìåíí³êà ³ ïðàôåñàðà ç Ãðîäíà³, ñòàðøûí³ Ãàðàäçåíñêàé ãàðàäñêîé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ Àëÿêñåÿ Ïÿòêåâ³÷à "À¢òîãðàôû - ðàçàì". Êí³ãà Àëÿêñåÿ Ïÿòêåâ³÷à íÿäà¢íà ïàáà÷ûëà ñâåò ó ãàðàäçåíñê³ì âûäàâåöòâå "ÞðÑàÏðûíò". Êí³ãà ¢í³êàëüíàÿ ³ ç'ÿ¢ëÿåööà ïåðøûì íà Ãàðàäçåíø÷ûíå âûäàííåì à¢òîãðàôà¢, ÿê³ÿ ¢ ðîçíû ÷àñ íà ñâà³õ êí³ãàõ ïàê³íóë³ ë³òàðàòàðû, íàâóêî¢öû, ë³òàðàòóðàçíà¢öû ³ ïàäàðàâàë³ Àëÿêñåþ Ïÿòêåâ³÷ó. Óñå êí³ã³ ç à¢òîãðàôàì³ çàõî¢âàþööà âà ¢ëàñíàé á³áë³ÿòýöû ãàðàäçåíñêàãà ë³òàðàòàðà ³ ïåäàãîãà. À ãýòà - êí³ã³ ç à¢òîãðàôàì³ Âàñ³ëÿ Áûêàâà, Ïåòðóñÿ Áðî¢ê³, Àëåãà Ëîéê³, Ì³êîëû Àðî÷ê³, Ìàêñ³ìà Ïàñëÿäîâ³÷à, Í³ëà Ã³ëåâ³÷à, Êàíäðàòà Êðàï³âû, Ñÿðãåÿ Ãðàõî¢ñêàãà, ²âàíà Ìåëåæà, Âÿ÷àñëàâà Àäàì÷ûêà, Àíàòîëÿ Ñåðáàíòîâ³÷à ³ äçåñÿòê³ ³íøûõ âÿäîìûõ ëþäçåé Áåëàðóñ³. Ïðà ¢ñ¸ ãýòà ðàñïàâ¸¢ Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷ ³ ïàäàðàâà¢ ñâàþ êí³ãó Äçÿòëà¢ñêàé á³áë³ÿòýöû. ¨í òàêñàìà ïàâåäàì³¢, øòî ïðýçåíòàöûÿ êí³ã³ "À¢òîãðàôû - ðàçàì" ó á³ë³æýéøû ÷àñ áóäçå íàëàäæàíà ¢ Ãàðîäí³.

Áàðûñ Áàëü,
Áåëàðóñêàå Ðàäû¸ Ðàöûÿ,
Äçÿòëàâà. Ôîòà à¢òàðà.

Àä à¢òàðà. Çà ÷àñ ïóáë³êàâàííÿ (ç 09.08.2017 ã. ïà 11.04.2018 ã.) àíòðàïàí³ì³÷íûõ íàðûñà¢ "Ïðîçâ³ø÷û Áåëàðóñ³: Íîâàÿ ñåðûÿ" ç'ÿâ³ëàñÿ äàäàòêîâàÿ ÷àñòêà äàñëåäàâàííÿ. ßíà ïàäàåööà ÿê ïðàöÿã (×àñòêà II). ×àñàì òðàïëÿþööà òóò ³ íîâûÿ ³íòýðïðýòàöû³ ðàçãëåäæàíûõ îí³ìà¢.

Ïàâåë Ñöÿöêî

Ïðîçâ³ø÷û Áåëàðóñ³

Íîâàÿ ñåðûÿ. ×àñòêà 2

1478. **Àáëàìåéêà** (Ñÿðãåé) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*åéêà* àä àíòðàïîí³ìà *Àáëàì/Àáëîì* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àáëàì-åéêà, Àáëîì-åéêà - Àáëàìåéêà*. ÔÏ: *àáëàì* ('ôóòðà, øêóðêà ç âîðñàì' (Íàñ.), 'ìåñöà, äçå øòî-íåáóäçü àáëàìàëàñÿ') - *Àáëàì, Àáëîì* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àáëàìåéêà*.

1479. **Àãóíîâ³÷** (Ýäóàðä) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Àãóí* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àãóí-îâ³÷*. ÔÏ: *àãóí* (ðýã. àä ïîëüñê. *ogon*, ÿê³ ìàå íåêàëüê³ çíà÷ýííÿ¢: 'õâîñò', '÷àðãà (ÿê õâîñò)', 'ãàëàâà' (ðàçì.) (àäç³íêà çë³÷ýííÿ æûâ¸ëû), (òýàòð.) 'âûõàäíàÿ ðîëÿ' (ýï³çàäû÷íàÿ)) - *Àãóí* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àãóíîâ³÷*.

1480. **Àêñ¸í÷ûê** (Í³íà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*÷ûê* àä àíòðàïîí³ìà *Àêñ¸í* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Àêñ¸í-÷ûê*. ÔÏ: *À¢êñåíö³é* (³ìÿ <ãðý÷. 'ïàâÿë³÷âàööà, óçðàñòàöü') - *Àêñ¸í* (íàðîäíû âàðûÿíò, çàô³êñàâàíû ¢ 1647 ã.) - *Àêñ¸í* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àêñ¸í÷ûê*.

1481. **Àêñþ÷ûö** (Ãàë³íà) - äðóãàñíàÿ ôîðìà, ïåðøàñíàÿ *Àêñþòè÷* - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*è÷* àä àíòðàïîí³ìà *Àêñþòà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Àêñþò-è÷ - Àêñþö³÷ - Àêñþ÷ûö* (ïåðàñòàíî¢êà ãóêà¢ *ö-÷*). ÔÏ: *Êñåí³ÿ* (³ìÿ <ãðý÷. *xenia* 'ãàñö³ííàñöü' àáî '³íøàçåìêà') - *Àêñàíà* (óêð. ðàçì. àä *Êñåí³ÿ*) - *Àêñþòà* (ïàìÿíø.-ëàñê. ñóô. -*þòà*) - *Àêñþ÷û÷ - Àêñþ÷ûö* (âûí³ê äûñ³ì³ëÿöû³: ÷÷ > ÷ö).

1482. **Àìÿë³øêà** (Ì³õà³ë, Ì³õàñü) àä ³ìÿ *Àìåëüÿí* (ëàö. 'ðûìñêàÿ ðàäàâîå ³ìÿ', 'óäçåëüí³ê ñïàáîðí³öòâà') - *Àìåëÿ* (1539 ã.) - *Àìåëÿ* (ïðàçâàííå) - *Àìåëþøêà* (ðàçì.) - *Àìÿëþøêà - Àìÿë³øêà* (äûñ³ì³ëÿöûÿ ãàëîñíûõ). Àáî àä ³ìÿ *Àìåë³ÿ* (<ñò.-ãåðì. 'ïðàöàâ³òàñöü'), ÿãî íàðîäíà-ãóòàðêîâàé ôîðìû ç ôàðìàíòàì -*³øêà* (ëàñê. ö³ çíåâàæ. ñåìàíòûêà) *Àìåë-³øêà - Àìÿë³øêà*. Ö³ àä àïåëÿòûâà *àìÿëà* ('øìàòãàäîâàÿ âå÷íàçÿë¸íàÿ ðàñë³íà ç áåëûì³ àòðóòíûì³ ÿãàäàì³, ÿêàÿ ïàðàç³òóå íà ³íøûõ äðýâàõ') ç ôàðìàíòàì -*³øêà* ³ ñåìàíòûêàé íåïàõâàëüíàñö³. ÔÏ: *àìÿëà* (ðàñë³íà) - *Àìÿëà* (ìÿíóøêà) - *Àìÿëà* (ïðîçâ³ø÷à) - *Àìÿë³øêà*.

1483. **Àìÿëü÷óê** (Í³íà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*óê* àä àíòðàïîí³ìà *Àìåëüêà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Àìåëü÷(ê/÷)-óê - Àìÿëü÷óê*. ÔÏ: *Àìåë³ÿ* (³ìÿ <ñò.-ãåðì. *amal* 'ïðàöàâ³òàñöü') - *Àìåëüêà* - *Àìÿëü÷óê*.

1484. **Àíàöêà** (Àíäðýé) - íàðîäíàÿ ôîðìà êàíàí³÷íàãà ³ìÿ *Àíàíü* (<ñò.-ÿ¢ð. 'Áîã ñïðûÿå') íàáûëà ðîëþ ïðîçâ³ø÷à.

1485. **Àíåìïàäûñòà¢** (Ì³õà³ë) - ïðûìåòí³êàâàÿ ôîðìà ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *Àíåìïàäûñò* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àíåìïàäûñò-à¢*. ÔÏ: *Àíåìïàäûñò* (³ìÿ <ãðý÷. *anempodistos* 'áåñïåðàøêîäíû, âîëüíû, ñâàáîäíû') - *Àíåìïàäûñò* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àíåìïàäûñòà¢*.

1486. **Àí³êåé÷ûê** (Àíàòîëü) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*÷ûê* àä àíòðàïîí³ìà *Àí³êåé* ç ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê (äç³öÿ) íàçâàíàé àñîáû': *Àí³êåé-÷ûê*. ÔÏ: *Àí³êåé* (³ìÿ <ãðý÷. *nikà* 'ïåðàìîãà') - *Àí³êåé - Àí³êåé÷ûê*.

1487. **Àí³ñ³ì** (Àëåíà) - ³ìÿ *Îíàñèì* (1528 ã.) (ãðý÷. *Onàsimos* 'êàðûñíû') ó ìà¢ëåí÷àé ôîðìå *Àí³ñ³ì* (ðóñ. *Îíàñèì, Àíèñèì*) íàáûëî ôóíêöûþ ïðîçâ³ø÷à (ïðàç ñòóïåíü ïðàçâàííÿ).

1488. **Àí³ñîâ³÷** (Íàäçåÿ) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Àí³ñ³ì* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àí³ñ-îâ³÷*. ÔÏ: *Àí³ñ* (³ìÿ <ãðý÷. *on³sis* 'êàðûñöü') àáî *Àí³ñ³ì* (<ãðý÷. 'êàðûñíû') - *Àí³ñ* (ïðîçâ³ø÷à) - *Àí³ñîâ³÷*. Àáî àä àïåëÿòûâà *àí³ñ* 'ðàñë³íà ñÿìåéñòâà ïàðàñîíàâûõ ç íàñåííåì, ÿêîå ìàå ðýçê³ ñàëîäêàâàòû ïàõ'; 'ãàòóíàê ÿáëûêà¢'.

1489. **Àí÷óê** (²âàí) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*óê* àä àíòðàïîí³ìà *Àíêà* ³ ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àíê-óê - Àí÷óê*. ÔÏ: *Àííà* (³ìÿ <ñò.-ÿ¢ð. *Hanna>hàn* 'ãðàöûÿ, ì³ëàâ³ííàñöü') - *Àíêà* (ïàìÿíø.-ëàñê. âàðûÿíò, ôàðìàíò -*êà*) - *Àí÷óê*.

1490. **Àðäûíñêàÿ** (Ëþäì³ëà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ñêàÿ* àä òàïîí³ìà *Àðäûíà* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæàíêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñöîâàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Àðäûíñêàÿ*. ÔÏ: *Àðäà* ('äçÿðæàâà-áà'ÿäíàííå ê÷àâàûõ ïëÿì¸íà¢'; 'ïëåìÿ ê÷ý¢í³êà¢', 'âîéñêà ê÷ý¢í³êà¢' ("Ïàäðó÷íû ã³ñòàðû÷íû ñëî¢í³ê ñóáñòàíòû¢íàé ëåêñ³ê³, 2013")) - *Àðäà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àðäûíà* ('óëàäàííå Àðäû', ñóô³êñ -*ûíà*) - *Àðäûíñêàÿ*. Ö³ ôîðìà ç ïðýñòûæíûì ôàðìàíòàì -*ûíñê-* àä ïðîçâ³ø÷à *Îðäà*: *Îðä-ûíñêàÿ - Àðäûíñêàÿ*. Àáî àä àïåëÿòûâà-ïðûìåòí³êà *àðäûíñêàÿ* 'ÿêàÿ ìàå äà÷ûíåííå äà àðäû'. *Àðäà* àä öþðê. *ordu* 'ìàëàòêà õàíà'. Ôîðìà *Îðäà* äëÿ àäìåæàâàííÿ àä àïåëÿòûâà *àðäà*.

1491. **Àñìîëà¢** (Ì³êàëàé) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *Àñìîë* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àñìîë-à¢*. ÔÏ: *àñìîë* ('ñìàë³ñòàÿ äðà¢í³íà õâîéíûõ ïàðîä') - *Àñìîë* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àñìîëà¢*.

1492. **Àñìîëêàâ³÷** (Àëåã) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ -*àâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Àñìîëêà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àñìîëê-àâ³÷*. ÔÏ: *àñìîëêà* ('ñìàë³ñòàÿ äðà¢í³íà õâîéíûõ ïàðîä') - *Àñìîëêà* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à) - *Àñìîëêàâ³÷*.

1493. **Àñíà÷î¢** (Â³êòàð) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*î¢* àä àíòðàïîí³ìà *Àñíà÷* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àñíà÷-î¢*. ÔÏ: *àñíà÷* ('ïëûòàãîí') - *Àñíà÷* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à) - *Àñíà÷î¢*.

1494. **Àñòàøýíÿ** (²âàí) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ýíÿ* àä àíòðàïîí³ìà *Àñòàõ* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àñòàø(õ/ø)-ýíÿ*. ÔÏ: *ß¢ñòàô³é* (³ìÿ <ãðý÷. 'óñòîéë³âû, óðà¢íàâàæàíû, ìîöíû, çäàðîâû') - *Àñòàï* (íàðîäíû âàðûÿíò, 1681 ã.) - *Àñòàø* (1528 ã., ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àñòàøýíÿ*.

1495. **Àòðàøýíêà** (Ñÿðãåé) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*ýíêà* àä àíòðàïîí³ìà *Àòðîõ* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àòðîõ-åíêà - Àòðàø(õ/ø)ýíêà*. ÔÏ: *Òðàô³ì* (³ìÿ, <ãðý÷. 'âûõàâàíåö, ãàäàâàíåö') - *Àòðîõ* (íàðîäíû âàðûÿíò, ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àòðàøýíêà*.

1496. **À¢ñÿí³êà¢** (Ñÿðãåé) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *À¢ñÿí³ê* ³ ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *À¢ñÿí³ê-à¢*. ÔÏ: *à¢ñÿí³ê* ('êðûëàòàå íàñÿêîìàå, ÿêîå æûâå ¢ñÿãî íåêàëüê³ äç¸í; ïàäç¸íêà') - *À¢ñÿí³ê* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *À¢ñÿí³êà¢*.

1497. **Àøìÿíöà¢** (Ñÿðãåé) - ïðûìåòí³êàâàÿ ôîðìà ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*à¢* àä àíòðàïîí³ìà *Àøìÿíåö* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Àøìÿíö-à¢ - Àøìÿíöà¢*. ÔÏ: *Àøìÿíû* (ãåàãðàô³÷íàÿ íàçâà) - *àøìÿíåö* ('æûõàð ç Àøìÿíà¢') - *Àøìÿíåö* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Àøìÿíöà¢*.

1498. **Áàã³íî** (²îñ³ô) - ìàæë³âàÿ äðóãàñíàÿ ôîðìà àä *áàã³íÿ* (ðýêàíñòðóÿâàíàÿ ¢ ôîðìó ìóæ÷ûíñêàãà (àãóëüíàãà) ðîäó) 'áàæàñòâî æàíî÷àãà ïîëó', à òàêñàìà 'ïðà æàí÷ûíó íåçâû÷àéíàé ïðûãàæîñö³ ³ ãðàöû³'. Àáî àä àïåëÿòûâà *áàãíà* ³ ÿãî ôîðìû *áàãí³íà* (óçìàöí.) 'òîïêàå áàëîòà, äðûãâà'; ïåðàí. 'óñ¸, øòî çàñìîêòâàå ³ öÿãíå ÷àëàâåêà äà àäñòàëàñö³ ³ êîñíàñö³'.

1499. **Áàæîê** (²ðûíà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *áàæîê* 'ñòàòóýòêà, ÿêàÿ ¢âàñàáëÿå áàæàñòâî' (ÒÑÁË Ì - 2016, ñ. 101).

1500. **Áàéáàê** (Ì³êàëàé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *áàéáàê* 'ñòýïàâàÿ æûâ¸ë³íà àòðàäà ãðûçóíî¢, ÿêàÿ âîñåíü ³ ç³ìó ïðàâîäç³öü ó ñïÿ÷öû', à òàêñàìà (ïåðàí.) 'ïðà íåïàâàðîòë³âàãà, ãóëüòàÿâàòàãà ÷àëàâåêà (ðàçì.)'.

1501. **Áàéäî¢ñêàÿ** (Êàöÿðûíà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*î¢ñêàÿ* àä àíòðàïîí³ìà *Áàéäà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Áàéä-î¢ñêàÿ*. ÔÏ: *áàéäà* ('ðûáàöêàÿ, êðûõóò áîëüøàÿ çà ÷îâåí, ëîäêà', à òàêñàìà 'áðóñ, óâàãíàíû ¢ ãðóíò; ïàëÿ') - *Áàéäà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Áàéäî¢ñêàÿ*. Àáî àä òàïîí³ìà *Áàéäû* (ì³í. àä ïðîçâ³ø÷à *Áàéäà*) ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæàíêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³íû, ïàñåë³ø÷à': *Áàéäî¢ñêàÿ*.

1502. **Áàëàíäà** (Â³êòàð) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *áàëàíäà* (ðàçì.) 'ïîñíàÿ ðýäêàÿ ïîë³¢êà'.

1503. **Áàíàäûñåâà** (Êàöÿðûíà) - ôîðìà ïðûìåòí³êà ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*åâà* àä àíòðàïîí³ìà *Áàíàäûñü* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Áàíàäûñü-åâà - Áàíàäûñåâà*. ÔÏ: *Áåíÿäç³êò* (³ìÿ <ëàö. *benedictus* 'ø÷àñë³âû, ÿê³ æàäàå äàáðà') - *Áåíåäèêò* (1528 ã.) - *Áåíåäûêò* (1558) - *Áåíÿäûñü* (³ìÿ, ïðàçâàííå) - *Áàíàäûñü* (ïðîçâ³ø÷à) - *Áàíàäûñåâà*.

1504. **Áàðàíñê³** (Âÿ÷àñëà¢) - àäòàïàí³ì³÷íû âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ñê³* àä íàéìåííÿ ïàñåë³ø÷à *Áàðàíû* ç çíà÷ýííåì 'íàðàäæýíåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³íû': *Áàðàí-ñê³*. ÔÏ: *áàðàí* ('æâà÷íàÿ æûâ¸ë³íà ñÿìåéñòâà ïóñòàðîã³õ ç ãóñòîé âî¢íàé ³ âûãíóòûì³ ðàãàì³'; 'ñàìåö àâå÷ê³'; ïåðàí. 'Ïðà òóïîãà, íÿêåìë³âàãà ÷àëàâåêà' (ëàÿíê.). À òàêñàìà *áàðàí* 'äâóõðó÷íû ãýáë³ê äëÿ ãàáëÿâàííÿ äîøàê') - *Áàðàí* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Áàðàíû* (ïàñåë³ø÷à ç ïðîçâ³ø÷àì³ *Áàðàí*) - *Áàðàíñê³*. Áûòóå ³ ¢ ôîðìå *Áàðàíî¢ñê³* (÷àñöåé ó øëÿõòû).

1505. **Áàðêîâ³÷** (Àëÿêñàíäð) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Áîðêà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Áîðê-îâ³÷ - Áàðêîâ³÷*. ÔÏ: *Áàðûñëà¢* (³ìÿ <ñëàâ. 'çìàãàööà çà ñëàâó') - *Áàðûñ* (ñêàðî÷. ôîðìà: *Áîðûñ*, 1555 ã.) - *Áîðà, Áîðêà* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Áîðêàâ³÷ - Áàðêîâ³÷*.

1506. **Áóéëà** (Àëåñü) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *áóéëà* (ðóñ. 'áóéâàë', 'ëîñü', 'âûñîê³ çäàðîâû ÷àëàâåê' (ÑÐÍÃ, 3)).

1507. **Áóéëî** (Êàíñòàíöûÿ) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *áóéëî* 'òîå, øòî *áóÿå, áóøóå* (âåöåð, çàâ³ðóõà)'. Àáî àä *áóéëà* (ãë. âûøýé).

1508. **Áóðäà** (Áàðûñ) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *áóðäà* 'äðýííà ïðûãàòàâàíàå, íÿñìà÷íàå ï³òâî àáî âàäêàÿ åæà' (ïàãàðä.).

1509. **Áóø÷ûê** (Ñâÿòëàíà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*÷ûê* àä àíòðàïîí³ìà *Áóæ* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Áóæ-÷ûê*. ÔÏ: *áóçà* ('ïàäîíê³', 'â³ä ï³òâà íà Êà¢êàçå ³ ¢ Êðûìå', 'àäêëàäû íà äíå âàäàåìó', à òàêñàìà (ðàçì.) 'ñêàíäàë, øóì'), *áóæà* (<ïîëüñê. *burza* 'áóðà', 'íàâàëüí³öà') - *Áóçà* ö³ *Áóæà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Áóç÷ûê - Áóæ÷ûê - Áóø÷ûê; Áóæà - Áóæ÷ûê - Áóø÷ûê* (àñ³ì³ëÿöûÿ çû÷íûõ).

1510. **Áûñþê** (Ðûãîð) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*þê* àä àíòðàïîí³ìà *Áûñü* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Áûñ-þê*. ÔÏ: *áûñü* (àä ïàäçû¢íîãà äëÿ áû÷êî¢ "áûñü-áûñü" - *áûñüêà* 'áû÷îê' (Íàñ.) - *Áûñü* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à)) - *Áûñþê*.

1511. **Áÿëàñ³í** (ß¢ãåí) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*³í* àä àíòðàïîí³ìà *Áÿëàñû* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Áÿëàñ-³í*. ÔÏ: *áÿëàñû* (âàðûÿíò àä íàðìàòû¢íàãà *áÿëåñû / áÿë¸ñû* 'áåëàâàòû, öüìÿíà-áåëû') - *Áÿëàñû* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Áÿëàñ³í*.

1512. **Âàæí³ê** (Ñÿðãåé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *âàæí³ê* (ïàäàåööà "Âÿë³ê³ì ñëî¢í³êàì áåëàðóñêàé ìîâû" Ô. Ï³ñêóíîâà ç òëóìà÷ýííåì 'âàãà¢ø÷ûê') 'òîé, õòî çàéìàåööà ¢çâàæâàííåì àáî íàãëÿäàå çà ¢çâàæâàííåì'.

1513. **Âàéöþëü** (Íàäçåÿ) - íàðîäíû âàðûÿíò (ç ôàðìàíòàì -*þëü*, ýêñïðýñ³¢) àä ³ìÿ *Âîéöåõ* (ñëàâ. 'ööåõà, ïàöåõà, âî³í, çìàãàð') íàáû¢ ðîëþ ïðîçâ³ø÷à.

1514. **Âàëàñþê** (Ëÿâîí) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*þê* àä ³ìÿ *Âàëàñ* (ÿêîå àä *Âàëåíòà* (ëàö. *valentis* 'çäàðîâû, äóæû') íàáû¢ ðîëþ ïðîçâ³ø÷à. Àäñþëü ³ ñóô³êñàëüíûÿ äýðûâàòû *Âàëàø÷óê (<Âàëàñ-÷óê), Âàëàñþê*.

1515. **Âàëî÷êà** (Ãàííà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð (ç ïàìÿíø. ôàðìàíòàì -*êà*) àä àïåëÿòûâà *âàëîêà* (óñò.) 'áûëàÿ ìåðà çÿìë³ (êàëÿ 20 äçåñÿö³í, ïðûáë³çíà 21 ãà)'.

1516. **Âàëîøêà** (Í³íà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *âàëîøêà*, ÿê³ ìàå ðîçíûÿ çíà÷ýíí³: 'òðàâÿí³ñòàÿ ðàñë³íà âàñ³ë¸ê'; 'æûõàðêà Âàëàõ³³ (ã³ñò.)' - '³òàëüÿíêà' (Âàëàõ³ÿ - ²òàë³ÿ).

1517. **Âàëÿâàòû** (Àíäðýé) - äðóãàñíàÿ ôîðìà àä ïåðøàñíàé *Âàëëÿâàòû* - ñåìàíòû÷íû âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ÿâàòû* àä *âàëë¸* ('ïàøûðàíàÿ ÷àñòêà ñòðàâàâîäà ¢ ïòóøàê, íàñÿêîìûõ, ìàëþñêà¢, äçå ïàïÿðýäíå ïåðàïðàöî¢âàåööà åæà') 'ç âÿë³ê³ì âàëë¸ì'. Ôîðìà *Âàëÿâàòû* äëÿ àäìåæàâàííÿ àä àïåëÿòûâà.

1518. **Âàëÿâû** (Þðûé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä ñóñòàíòûâàâàíàãà ïðûìåòí³êà *âàëÿâû* (ñóô³êñàâàãà äýðûâàòà àä íàçî¢í³êà *âîëÿ* (ìàå 8 çíà÷ýííÿ¢) 'çäîëüíû àæûööÿ¢ëÿöü ñâàå æàäàíí³' ³ ³íø.

1519. **Âàëÿí³í** (²ãíàò) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *âàëÿí³í* 'âîëüíû àä ïðûãîíó' ("Ïàäðó÷íû ã³ñòàðû÷íû ñëî¢í³ê ñóáñòàíòû¢íàé ëåêñ³ê³", Ì³íñê, 2013 (Ñêàðîò: ÏÃÑÑË).

1520. **Âàðàòí³ê** (Àíäðýé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *âîðîòíèê* (ã³ñò.) 'âàðàòàð' (ÏÃÑÑË) àáî àä *âîðîòíèê* (ðóñ.) 'êà¢íåð'.

1521. **Âàðîí³ê** (Ñâÿòëàíà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*³ê* àä àíòðàïîí³ìà *Âàðîíà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Âàðîí-³ê*. ÔÏ: *âàðîíà* ('ïòóøêà ñÿìåéñòâà êðóìêà÷îâûõ ç ÷îðíà-øýðûì àáî ÷îðíûì àïÿðýííåì') - *Âàðîíà* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Âàðîí³ê*. Ïàðà¢í.: *Äàí³ê, Ëóêàøûê*.

1522. **Âàðýéêà** (Àëåíà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *âàðýéêà* 'ãë³íÿíàÿ ïàñóäç³íà, ó ÿêîé âàðàöü ñòðàâó; ãàðø÷îê'.

1523. **Âàòûëü** (Â³êòàð) - ìàæë³âû âàðûÿíò ³ìÿ *Âàñ³ëü* (ïàðà¢í. áàëãàðñêàå *Âàòî* ³ äûÿëåêòíàå (â. Ãðàáàâà Çýëüâ. ð-í) *Âàòûëü* (â³äàçìåí ³ìÿ *Âàñ³ëü*) (ãðý÷. *basileus* 'öàð') íàáû¢ ðîëþ ïðîçâ³ø÷à (ïðàç ñòóïåíü ïðàçâàííÿ).

1524. **Âà¢êîâ³÷** (²âàí) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ -*îâ³÷* àä àíòðàïîí³ìà *Âî¢êà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Âî¢ê-àâ³÷ - Âà¢êîâ³÷*. ÔÏ: *Âàëàäç³ì³ð* ³ *Óëàäç³ì³ð* (<ñëàâ. "âàëîäàöü ³ ì³ð") - *Âîâà* ³ *Âî¢êà* (ãóòàðê. ôîðìà) - *Âà¢êîâ³÷*. Ïàðàñåéñêó ÷àñòà ï³ñàë³ *Âàëêîâè÷* ³ *Âîëêîâè÷* ³ çâÿçâàë³ ç ñëîâàì *âîëê* 'âî¢ê'.

1525. **Âåðàìåé÷ûê** (Óëàäç³ì³ð) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*÷ûê* àä àíòðàïîí³ìà *Âåðàìåé* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Âåðàìåé-÷ûê*. ÔÏ: *Åðàìåé* (³ìÿ <ñò.-ÿ¢ð. 'áûöü âûñîê³ì') - *Âåðàìåé* (íàðîäíàÿ ôîðìà <*Âåðåìåé* 1582 ã.) - *Âåðàìåé÷ûê*.

1526. **Âåðàí³öûí** (Êàíñòàíö³í) - ôîðìà ïðûìåòí³êà ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì -*ûí* àä àíòðàïîí³ìà *Âåðàí³êà* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Âåðàí³ê-³í - Âåðàí³ö(ê/ö)ûí*. ÔÏ: *Â³ðûíåÿ* (³ìÿ <ëàö. 'ìàëàäàÿ, ñâàåæàÿ'; ãðý÷. 'ÿêàÿ ïðûíîñ³öü ïåðàìîãó') - *Âåðàíåÿ, Âåðàí³êà* (íàðîäíûÿ âàðûÿíòû) - *Âåðàí³êà* (³ìÿ, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Âåðàí³öûí*.

1527. **Â³ñëàâóõ** (Ôðàíö³øàê) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *â³ñëàâóõ* 'ç àáâ³ñëûì³ âóøàì³'.

1528. **Â³öåöêàÿ** (Ñíÿæàíà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*ñêàÿ* àä àíòðàïîí³ìà *Â³öåö* ³ çíà÷ýííåì øëÿõåòíàñö³ (ïðýñòûæíàñö³). ÔÏ: *Â³ò* (³ìÿ <ëàö. *vita* 'æûöö¸') - *Â³ò* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Â³öåö* ('íàø÷àäàê *Â³òà*', ñóô³êñ -*åö*) - *Â³öåöñêàÿ - Â³öåöêàÿ*.

1529. **Âîë÷ûê** (Þðûé) - âûòâîð ç ñóô³êñàì -*ûê(-³ê)* àä àíòðàïîí³ìà *Âîëê* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Âîëê-³ê - Âîë÷(ê/÷)-ûê*. ÔÏ: *âîëê* ((ðóñ.) 'âî¢ê') - *Âîëê* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Âîë÷ûê*.

1530. **Âîö³íàâà** (Ëþäì³ëà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì -*àâà* àä àíòðàïîí³ìà *Âîö³í* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Âîö³í-àâà*. ÔÏ: *âàö³í* ('ðýäêàÿ òðûêàòàæíàÿ òêàí³íà ç ãóñòûì íà÷îñàì, ÿêàÿ ïàäøûâàåööà ïàä ïàäêëàäêó äëÿ ¢çìàöíåííÿ âîïðàòê³') - *Âàö³í* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à) - *Âîö³íàâà* (ç ãàëîñíûì "î" äëÿ àäìåæàâàííÿ àä àïåëÿòûâà). Àáî àä ñëîâà *âîò* ('÷àñö³öà, òîå, øòî ³ *âîñü*' - óêàçàëüíàÿ ÷. (ÒÑá Ì, ò.1, ñ. 507-508)). ÔÏ: *âîò* ('÷àñö³öà') - *Âîò* (ìÿíóøêà ÷àëàâåêà, ÿê³ ¢æûâàå ãýòàå ñëîâà (çàìåñò ÷àñö. *âîñü*)) - *Âîò* (ïðîçâ³ø÷à) - *Âîò-³í* ('ÿê³ íàëåæûöü *Âîòó*') - *Âîò³íàâà* (ðóñ.) - *Âîö³íàâà*.

(Ïðàöÿã ó íàñò. íóìàðû.)

"Ñòà¢ëþ çàäà÷ó ô³ëàñîôñêàãà àñýíñàâàííÿ áåëàðóñêàé êóëüòóðû"

Âÿäîìû êóëüòóðîëàã, êàíäûäàò ô³ëàëàã³÷íûõ íàâóê, ïðàôåñàð Àëÿêñåé Óëàäç³ì³ðàâ³÷ Ðàãóëÿ ñòà¢ àäíûì ç ýï³çàäû÷íûõ ãåðîÿ¢ àïîøíÿé êí³ã³ Âàñ³ëÿ ßêàâåíê³ "Àáÿðýã".

"Ïðàôåñàð Àëÿêñåé Óëàäç³ì³ðàâ³÷ Ðàãóëÿ íåàáûÿêàâû äà ïàäçåé íà Ðàäç³ìå ³ ¢ ñâåöå, íÿ¢ðûìñë³âû, ïà-ãðàìàäçÿíñêó ìóæíû, àäêðûòû ³ ø÷ûðû. Äàñö³ïíû ÷àëàâåê, òîíêà àä÷óâàþ÷û ÿê ñàì äóõ, òàê ³ êðàñó íàðîäíàé êóëüòóðû äû ìàñòàöêàé òâîð÷àñö³. ¨í ï³ñà¢ ïàäðó÷í³ê³ ³ ìàíàãðàô³³, ó ÿê³õ ïðûíöûïîâà àäñòîéâࢠñâàå íàâóêîâàå áà÷àííå íàðîäíûõ òðàäûöûé ó ýñòýòûöû ³ ë³òàðàòóðû. Ãýòà ðýäê³, àäìåòíû ³ ãëûáîê³ äóøîé âó÷îíû, ïàòðû¸ò ³ ìûñëÿð, ãîäíû ñÿðîä ãîäíûõ", - òàê àõàðàêòàðûçàâࢠÿãî Âàñ³ëü ßêàâåíêà.

Íå àäíîé÷û äàâîäç³ëàñÿ ñëóõàöü íàâóêî¢öà ³ áë³ñêó÷àãà ïðàìî¢öó íà ë³òàðàòóðíûõ âå÷àðûíàõ. ² âîñü íàäàðûëàñÿ ìàã÷ûìàñöü ïàñëóõàöü ÿø÷ý ðàç ³ äàâåäàööà ïðà ÿãî æûöö¸âû ³ òâîð÷û ë¸ñ. Ìû ñóñòðýë³ñÿ ç Àëÿêñååì Óëàäç³ì³ðàâ³÷àì ëÿ á³áë³ÿòýê³ Íàöûÿíàëüíàé Àêàäýì³³ íàâóê.

- Àëÿêñåé Óëàäç³ì³ðàâ³÷, íàïý¢íà, ó Âàøàé ïàìÿö³ çàñòà¢ñÿ ÿø÷ý ÷àñ âàéíû?

- ß íàðàäç³¢ñÿ ¢ 1935 ãîäçå ¢ â¸ñöû Ñåííà Íàâàãðàäñêàãà ðà¸íà, ïàáë³çó àä Ëþá÷û. Ó ìÿñòý÷êó ðàçìà¢ëÿë³ íà æûâîé áåëàðóñêàé ìîâå, ãó÷àëà ïîëüñêàÿ ³ ³äûø. Ó ÷àñ âàéíû ÿ âó÷û¢ñÿ ¢ áåëàðóñêàé ïà÷àòêîâàé øêîëå. Ó øêîëüíûÿ ãàäû íà ìÿíå àêàçàëà ¢ïëû¢ ÷ûòàíêà äëÿ äçÿöåé Ëåàí³ëû ×àðíÿ¢ñêàé, æîíê³ Ìàêñ³ìà Ãàðýöêàãà, âûäàäçåíàÿ ¢ Â³ëüí³. ßíà ïàòðàï³ëà äà ìÿíå áåç ïà÷àòêó ³ êàíöà, ÿ ÷ûòࢠ³ ïåðà÷ûòâࢠÿå ³ âûâó÷û¢ óñþ õðýñòàìàòûþ íà ïàìÿöü. Çàïîìí³ë³ñÿ ìíå ðàäê³ ßêóáà Êîëàñà: "Ë³ïû ñòàðûÿ æàëàñíà ãëóõà øóìÿöü". Ïðûöÿãâࢠâåðø Ìàêñ³ìà Áàãäàíîâ³÷à: "Òû ñòàì³ëàñÿ, ñàìëåëà…", çà÷àðî¢âàëà ÿãî ìóçû÷íàÿ òàíàëüíàñöü.

Ó ìÿñòý÷êó ïàñëÿ 1939 ãîäà çàñòàëàñÿ ñÿì'ÿ íàñòà¢í³êà¢, ÿê³ÿ âåäàë³ áåëàðóñêóþ ìîâó ³ êóëüòóðó, ³ ¢ìåë³ çàö³êàâ³öü äçÿöåé. Ó ãàäû âàéíû íåáÿñïå÷íà áûëî ìåöü áåëàðóñê³ÿ ïàäðó÷í³ê³, ³ íàø íàñòà¢í³ê Áàëÿñëࢠ²âàíàâ³÷ ïàðýçࢠêí³ã³ íà êàðòà÷ê³, ÿê³ì³ ìû àáìåíüâàë³ñÿ. Êàë³ á íåìöû âåäàë³, ÿãî ìàãë³ á ðàññòðàëÿöü. Äîì àñàäí³êà Æóðà¢ëÿ áû¢ ïåðàâåçåíû ç-çà Í¸ìàíà, ó ³ì çðàá³ë³ ïà÷àòêîâóþ øêîëó, ³ òàì ìû âó÷ûë³ñÿ. Ïàñëÿ ñÿì³ãîäê³ áîëüø çàö³êà¢ëåíûÿ õëîïöû âó÷ûë³ñÿ ¢ Íàâàãðàäñêàé ã³ìíàç³³. Õëîïöû, ÿê³ÿ íàëåæàë³ äà Ñàþçà áåëàðóñêàé ìîëàäç³ âà ¢ìîâàõ àêóïàöû³ íàñòîéë³âà ðàçâ³âàë³ ³ ïðàïàãàíäàâàë³ áåëàðóñêóþ ìîâó. Ïàñëÿ øêîëû ÿ öÿãàì ãîäó áû¢ çàãàä÷ûêàì õàòû-÷ûòàëüí³. Ñÿðîä êí³ã òðàïëÿ¢ñÿ ö³êàâû ÷àñîï³ñ "Àãàí¸ê".

Ó 1952 ãîäçå ÿ ïàñòóï³¢ íà ô³ëàëàã³÷íû ôàêóëüòýò ÁÄÓ ³ ñêîí÷û¢ ÿãî ¢ 1957 ãîäçå. Ïÿöü ãàäî¢ ïðàöàâࢠó Áàðûñà¢ñê³ì ðà¸íå, à ¢ öýëûì ó âÿñêîâûõ - Õàëõîë³öêàé, Çà÷ûñöêàé - ³ ¢ ãàðàäñêîé øêîëàõ ÿ âûêëàäࢠ14 ãàäî¢. Ïîòûì ÿ ïðàöàâࢠó øêîëå-³íòýðíàöå, ³ òàì áûë³ öÿæê³ÿ äçåö³ ç íÿïî¢íûõ ñÿìåé. Ïðàöóþ÷û, ÿ ðûõòàâà¢ñÿ äà çàâî÷íàé àñï³ðàíòóðû Ìåíñêàãà ïåäàãàã³÷íàãà ³íñòûòóòà ³ìÿ Ì. Ãîðêàãà. Ìàÿ äûñåðòàöûÿ áûëà íà ìÿæû ô³ëàñîô³³ ³ ô³ëàëîã³³: "Êàíöýïöûÿ àñîáû ¢ òâîð÷àñö³ Êóçüìû ×îðíàãà". Äçÿì'ÿí Ñÿðãååâ³÷ Øûðêî¢ ñòâàðû¢ øêîëó ñàöûÿëüíàé ýñòýòûê³ ¢ ïàñëÿâàåííûì ë³òàðàòóðàçíà¢ñòâå. ßãî àñï³ðàíòàì³ áûë³: Àëåã Ëîéêà, Ñöÿïàí Ëà¢øóê, Ñåðàô³ì Àíäðûþê, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷. Ãýòû íàïðàìàê àêàçà¢ñÿ íàéáîëüø ïåðñïåêòû¢íûì ó ðàçâ³öö³ íàøàãà ë³òàðàòóðàçíà¢ñòâà. Áë³çê³ì ³ ç'ÿ¢ëÿþööà òðàäûöû³ ã³ñòàðû÷íàé øêîëû. Ó Øûðêîâà ïåðàâàæࢠïàäûõîä äà áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðû ÿê äà ñàìàêàøòî¢íàé ç'ÿâû.

- À ÿê Âû ïåðàéøë³ ìåíàâ³òà äà âûâó÷ýííÿ êóëüòóðàëîã³³?

- ß çà¢ñ¸äû àä÷óâࢠïàòðýáó ¢ ïàøûðýíí³ ôîíó äàñëåäàâàííÿ¢ ó ðý÷ûø÷û àãóëüíàé êàìïëåêñíàé ñàöûÿ-êóëüòóðíàé äûíàì³ê³. Ìû áà÷ûì ã³ñòàðû÷íóþ êàðö³íó ñàìàðóõó êóëüòóðíûõ ñýíñà¢. Ãýòû ìåòàä íàçûâàåööà ãåíåðàòû¢íàé ñåìàíòûêàé. Òàê³ íàïðàìàê, íà ÿê³ì äàñëåäóåööà ã³ñòàðû÷íû ïðàöýñ ñòàíà¢ëåííÿ ³ ðàçâ³ööÿ ñýíñó. Íÿäà¢íà ÿ çäࢠó âûäàâåöòâà ïåðøóþ êí³ãó ç çàäóìàíàé òðûëîã³³. ßíà íàçûâàåööà "Ýòí³÷íû ñåì³¸ç³ñ ³ íàöûÿíàëüíàÿ äàêòðûíà". [illegible]

Ïðàôåñàð Àëÿêñåé Ðàãóëÿ

- Âû ÷ûòàåöå ëåêöû³ ñòóäýíòàì?

- Àïîøí³ÿ 12 ãàäî¢ ÿ ïðàöàâࢠó Áåëàðóñê³ì äçÿðæࢠíûì óí³âåðñ³òýöå êóëüòóðû ³ ìàñòàöòâࢠçàãàä÷ûêàì êàôåäðû òýîðû³ ³ ã³ñòîðû³ êóëüòóðû. Ïðû ãýòàé êàôåäðû ìû ñòâàðûë³ ôàêóëüòýò íàðîäíàé êóëüòóðû ³ òàì ðûõòàâàë³ ñïåöûÿë³ñòࢠïà ñóñâåòíàé ³ àé÷ûííàé êóëüòóðû ³ ôàëüêëîðû. Ó íàñ áûë³ êàíöýïòóàëüíûÿ ïðàãðàìû, ìû àêòû¢íà ñóïðàöî¢í³÷àë³ ç Øë¸íñê³ì óí³âåðñ³òýòàì, äçå ³ñíóå ³íñòûòóò íàâóê ïðà êóëüòóðó. Ìû àáìåíüâàë³ñÿ äîñâåäàì, ³ êàëåã³, ÿê³ÿ ïðûÿçäæàë³, áûë³ çäç³¢ëåíûÿ âûñîê³ì óçðî¢íåì êàíöýïòóàëüíàãà ìûñëåííÿ. Àëå íÿäà¢íà ìû ïåðàæûë³ êðûæîâû ïàõîä íà êóëüòóðó…

[illegible]

- Õàðàêòýðíàé àñàáë³âàñöþ íàðîäíàé êóëüòóðû ç'ÿ¢ëÿåööà àäç³íñòâà ³äýàëࢠýñòýòû÷íàãà ³ ýòû÷íàãà, çìåñò ÿê³õ àäëþñòðî¢âàþöü óí³âåðñàë³³ íàðîäíàé êàíöýïòàëîã³³: õàðàñòâî ³ ëþäñêàñöü. Ó áåëàðóñêàé ìåíòàëüíàñö³ ãýòûÿ ðý÷û íåïàäçåëüíûÿ. Áåëàðóñê³ ³äýàë âûðàñòàå ç ðýàëüíàãà áûööÿ, í³áû çáîææà íà íàïðàöàâàíàé ³ çàñåÿíàé ðàë³. Äîì ³ í³âà ç'ÿ¢ëÿþööà ñòàëûì òîïàñàì ó áåëàðóñê³ì æûâàï³ñå. Ó ïëàíå àêñ³ÿëàã³÷íûì äîì ³ áû¢ ³ çàñòàåööà ïåðøàñíàé êàøòî¢íàñöþ ¢ íàöûÿíàëüíàé êóëüòóðû áåëàðóñà¢.

- Âû ñïðû÷ûí³ë³ñÿ äà âûäàííÿ ô³ëàñîôñêàé ñïàä÷ûíû Ì³êàëàÿ Êðóêî¢ñêàãà.

- Íà ìîé ïîãëÿä, ãýòà ¢í³êàëüíàÿ ïàçíàâàëüíàÿ ìýòà ³ ïðûçíà÷ýííå ÷àëàâåêà íà çÿìë³: ñïàñö³ãíóöü âûøýéøû ñýíñ. [illegible]

[illegible]

Ãóòàðûëà Ýëà Äçâ³íñêàÿ, *ôîòà à¢òàðà.*

Âÿñêîâû íàñòà¢í³ê ïåðàêëàäàå ïàäðó÷í³ê³ íà áåëàðóñêóþ ìîâó ³ âó÷ûöü ñâà³õ äçÿöåé ã³ñòîðû³ ïà òýêñòàõ "Äçåöþêî¢"

¨ñöü ïðûïàâåñöü ïðà ìàòûëÿ. Íåéê³ çë³ ÷àëàâåê çàö³ñíó¢ òàãî ¢ äàëîíÿõ ³ ïàïðàñ³¢ ìóäðàöà àäêàçàöü, ö³ æûâû ¸í. Êàë³ òîé ñêàæà, øòî æûâû, ¸í çàö³ñíå êóëàê, êàë³ ñêàæà, øòî ìàòûë¸ê ì¸ðòâû - âûïóñö³öü ÿãî. Íà øòî ìóäðýö àäêàçà¢: "Óñ¸ ¢ òâà³õ ðóêàõ".

Òàê ³ ¢ æûöö³ íàñòà¢í³êà ³íôàðìàòûê³ ³ ãåàãðàô³³ ç ìàëàäçå÷àíñêàé â¸ñê³ Òóðýö-Áàÿðû Äçÿí³ñà Ðàäàâ³ëî÷à. Ìîæíà áûëî á ïðàöàâàöü ÿê óñå, àñàáë³âà íå çàìàðî÷âàþ÷ûñÿ, àëå Äçÿí³ñ âûðàøû¢ äëÿ ñÿáå ïà-³íøàìó: "Êàë³ íå ÿ, òî õòî?"

Ñàì Äçÿí³ñ íàðàäç³¢ñÿ ¢ â¸ñöû Êàøòàíî¢êà, øòî íà Âàëîæûíø÷ûíå. À ¢ Òóðýö-Áàÿðû ïðûåõࢠó 2004 ãîäçå, ó ïðûìàê³, ÿê êàæà ñàì Äçÿí³ñ.

Òóò àæàí³¢ñÿ ç íàñòà¢í³öàé ïà÷àòêîâûõ êëàñࢠÍàòàëëÿé, òóò íàðàäç³ë³ñÿ äçåö³: Äàðûíà ³ Àíòîí.

Ñ¸ííÿ Äçÿí³ñ, àêðàìÿ òàãî, øòî âûêëàäàå ãåàãðàô³þ, äàïðûçû¢íóþ ïàäðûõòî¢êó ³ ³íôàðìàòûêó, ç'ÿ¢ëÿåööà êëàñíûì ê³ðà¢í³êîì ñ¸ìàãà êëàñà, äçå âó÷àööà 9 ÷àëàâåê.

- Øêîëà ¢ íàñ áåëàðóñêàìî¢íàÿ, à ýëåêòðîííûÿ ïàäðó÷í³ê³ áûë³ íà ðóñêàé ìîâå. Ö³ ïà ãåàãðàô³³: ïàäðó÷í³ê íà áåëàðóñêàé ìîâå, à ïðàöî¢íûÿ ñøûòê³ íà ðóñêàé. Äàâîäç³ööà ïåðàêëàäàöü ñàìîìó. À øòî ðàá³öü? Õî÷àööà, êàá äçåö³ ïà-áåëàðóñêó âåäàë³ íå òîëüê³ "äçÿêóé" ³ "äîáðû äçåíü".

À íå òàê äà¢íî Äçÿí³ñ ñà ñâà³ì³ âó÷íÿì³ ñòâàðû¢ êàðòó ì³êðàòàïîí³ìࢠâàêîë³ö â¸ñê³ Òóðýö-Áàÿðû, òàêñàìà ðàçàì ç âó÷íÿì³ ïðàåõࢠïà ðîâàðû 40 ê³ëàìåòðࢠïà íàâàêîëüíûõ â¸ñêàõ, êàá ñòâàðûöü âåëàìàðøðóò ïà ì³êðàòàïîí³ìàõ ìÿñö³í, ÿê³ÿ ñòàë³ Äçÿí³ñó ðîäíûì³.

- Ïà÷àëîñÿ ¢ñ¸ ç íàâóêîâàé ïðàöû, ÿêóþ ðàá³ëà äëÿ âó÷í¸¢ñêàé êàíôåðýíöû³ íàøà íàñòà¢í³öà áåëàðóñêàé ìîâû ³ ë³òàðàòóðû. [illegible]

Äàïàìàãàë³ Äçÿí³ñó ¢ ñòâàðýíí³ êàðòû ìÿñöîâûÿ æûõàðû. Ñòàðàæûëû ðàñêàçâàë³ ³ ïàêàçâàë³ ìåñöû, äçå ðàíåé çíàõîäç³¢ñÿ ïàíñê³ ìà¸òàê, ìåñöà, äçå ¢ âàéíó ¢ïࢠñàìàë¸ò ³ ðàçá³ë³ñÿ äçâå ë¸ò÷ûöû, ðàñêàçâàë³ ïðà òîå, ç ÿê³õ ÷àñî¢ òóò ³ñíóþöü Ñàëäàöê³ÿ ìîã³ë³, äçå ¢ ÷àñû Ïåðøàé ñóñâåòíàé óçàðâàë³ ñêëàä áîåïðûïàñà¢.

- Äàïàìàãࢠó ñòâàðýíí³ êàðòû ³ ìîé öåñöü. Íàòàøûí áàöüêà òóò ïðîñòà ìÿñöîâû-ìÿñöîâû. ßãî áàöüêà íàðàäç³¢ñÿ ¢ áûëûì ïàíñê³ì ìà¸íòêó, øòî ëÿ â¸ñê³ Ãðûöàâà. Äçÿâî÷àå ïðîçâ³ø÷à Íàòàøû - Äóäê³í, à íà êàðöå ¸ñöü äâà âîçåðû: Âÿë³êàå Äóäêàâà âîçåðà ³ Ìàëîå Äóäêàâà âîçåðà, ÿê³ÿ íàçâàë³ ¢ ãîíàð Íàòàøûíàãà äçåäà.

Íà âÿë³ê³ æàëü, àìàëü äà êîæíàãà àï³ñàííÿ ãýòàãà ìàðøðóòó ìîæíà äàäàâàöü ñëîâû "íà ãýòûì ìåñöû êàë³ñüö³ áûëî".

- [illegible] æûõ ìÿñö³í. ßíû íàñòîëüê³ ïðûãîæûÿ, øòî ïàí Ñâåíòàðýöê³, ÿê³ ëþá³¢ òóò ïàëÿâàöü ïðû æûöö³, çàãàäࢠïàõàâàöü ÿãî ¢ ëåñå. Ðàñêàçâàþöü, êàë³ ïàí ïàì¸ð, íà ¢çëåñêó ÿø÷ý òðû äí³ ñòàÿëà ÿãî òðóíà.

Ñÿì'ÿ Ðàäàâ³ëî÷à¢ íåêàëüê³ ãàäî¢ òàìó ïåðàìàãëà ¢ ðà¸ííûì êîíêóðñå "Ñÿì'ÿ ãîäà". [illegible]

[illegible] øàíàâàë³ ³ íå çàáûâàë³ñÿ íàâåäâàöü ³ ñàì³, ³ ðàçàì ñà ñâà³ì³ ¢æî äçåöüì³. À ðàäíÿ ¢ íàñ íåìàëàÿ, àäíûõ òîëüê³ ïðàìûõ ñâàÿêî¢, - êàæà Äçÿí³ñ, - 250 ÷àëàâåê.

Ç ïðîçâ³ø÷àì ó ñÿì'³ Ðàäàâ³ëî÷à¢ ïðàç ïàìûëêó íåéêàé "ïàøïàðòûñòê³" çäàðû¢ñÿ êàçóñ.

- [illegible]

Äçÿäû Äçÿí³ñà ç ²¢ÿ ³ ç Âàëîæûíø÷ûíû.

- Àäòóëü, â³äàöü, ³ ïà÷àëàñÿ ìàÿ áåëàðóñêàñöü. Âåëüì³ ïàäàáàë³ñÿ ñëîâû, ÿê³ÿ ãàâàðûëà áàáóëÿ: â³äýëüö, êóáàê, ëîæàê… Äîìà, ÷àñàì, ðàçìà¢ëÿåì ³ ïà-ðóñêó, õàöÿ äçåö³ ñàì³ öÿãíóööà äà ìîâû.

- Àíòîí,- êðû÷ûöü ó äðóã³ ïàêîé ñâàéìó 5-ãàäîâàìó ñûíó Äçÿí³ñ, - ÿê³ òâîé ëþá³ìû ãóðò?

- "Äçåöþê³", - àäêàçâàå õëîï÷ûê.

- Íåÿê ïðûéøî¢ ç ñàäêà, ðàñêàçâàå ìíå, øòî õëîï÷ûê Åë³ñåé ç ³õ ãðóïû ïà÷ࢠðàñêàçâàöü íåøòà ïðà òîå, øòî ³õ ðàäç³ìà áûööàì Ìàñêâà, øòî ÿíû ãàëî¢íûÿ. Ïûòàåööà: "Òàòà, ãýòà òàê?". À ÿ ÿìó: "À òû ñëóõà¢, øòî ïðà ãýòà "Äçåöþê³" ñïÿâàþöü?" "Àààà, íó çðàçóìåëà, ïûòàííÿ íÿìà".

Ïàåçäêà íà Äçåíü Âîë³ äëÿ ñÿì'³ Ðàäàâ³ëî÷ ñòàëà ñàïðà¢äíûì ñÿìåéíûì ñâÿòàì.

- Íàøû äçåö³ ¸ãê³ÿ íà ïàä'¸ì. Êàë³ Àíòîíó áû¢ ãîä ç õâîñò³êàì, - à íàðàäç³¢ñÿ ¸í 2 ëþòàãà, ÿê Êàñòóñü Êàë³íî¢ñê³, - ïàåõàë³ íà "Âîëüíàå ïàâåòðà". Òàäû íå ïàäóìàë³ íàì¸ò ïàñòàâ³ö³ êàëÿ ñöýíû, à òàì äûñêàòýêà ¢ñþ íî÷ áûëà. À Àíòîí ñïࢠõîöü áû øòî.

Ñòàðýéøàé äà÷öû Äàðûíå íà 10-ãîäçå áàöüê³ ïàäàðûë³ á³ëåò íà êàíöýðò ãóðòó NAKA.

- Ïðàâ³ëüíà âûõî¢âàåöå äçÿöåé?

- À õòî ÿãî âåäàå? Âûõî¢âàåì ïà ¢ëàñíûõ àä÷óâàííÿõ, êàá ðàñë³ ãîäíûì³ ëþäçüì³. Âåäàë³ êàðàí³ ³ øàíàâàë³ ïàìÿöü ïðîäêà¢.

Íàòàëëÿ Òóð. nn.by.

Ôîòà à¢òàðê³ ³ ç àðõ³âà ãåðîÿ.

Ó Ãàðîøêàâå, íà ðàäç³ìå Àíàòîëÿ Ñûñà, ïðàéøëî ñâÿòà ïàýç³³

Ë³òàðàòóðíû ôýñò "Àãìåíü" ³ìÿ Àíàòîëÿ Ñûñà ëàäç³¢ñÿ 19 òðà¢íÿ ¢ ñàäêó ïàä ãðóøàì³ êàëÿ ðîäíàé õàòû ïàýòà ¢ â¸ñöû Ãàðîøêà¢ Ðý÷ûöêàãà ðà¸íà. Ñþäû ïðûåõàë³ ï³ñüìåíüí³ê³, ñâàÿê³, ãðàìàäñê³ÿ àêòûâ³ñòû, æóðíàë³ñòû ç Áåëàðóñ³ ³ Ïîëüø÷û. Ìóçû÷íà ë³òàðàòóðíàå ñâÿòà àçäîá³ë³ áëþçìýí Þðû Íåñöÿðýíêà ³ áàðä Çì³öåð Öÿðýíöå¢.

Ãàâîðûöü Áàðûñ Ïÿòðîâ³÷, ñòàðøûíÿ Ñàþçà áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢:

- Àä ñ¸ííÿ çìÿí³ëàñÿ íàçâà íàøàãà ë³òàðàòóðíàãà ôýñòó. Öÿïåð ¸í íàçûâàåööà "Àãìåíü" - ãýòàê íàçûâà¢ñÿ ïåðøû çáîðí³ê âåðøà¢ Àíàòîëÿ Ñûñà. ×àìó ìû òàê çðàá³ë³? Ìû õàöåë³ á, êàá ë³òàðàòóðíàå ñâÿòà ïàøûðàëàñÿ, ïðàâîäç³ëàñÿ íå òîëüê³ íà ïàäâîðêó õàòû, ó ÿêîé æû¢ Àíàòîëü, ï³ñà¢ âåðøû. Õàöåëàñÿ á, êàá ñâÿòà ñòàëà ë³òàðàòóðíûì ôýñòàì íà ¢ñ¸é Ãîìåëüø÷ûíå, êàá ÿê ìàãà áîëüø ëþäçåé äàëó÷àëàñÿ äà ïàýç³³ âûá³òíàãà çåìëÿêà. Ìû õàöåë³ á òàêñàìà, êàá ñâÿòà ãýòàå áûëî ³ ¢ Ãîìåëüñê³ì óí³âåðñ³òýöå ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû, ÿê³ ñêîí÷û¢ Àíàòîëü Ñûñ.

ß íå áà÷ó ³íøàãà ìåñöà ³ äëÿ ÿãîíàãà ë³òàðàòóðíàãà ìóçåÿ, ÿê òóò, ó ÿãî äîìà, ó Ãàðîøêàâå. Òûì áîëüø, øòî äëÿ áóäó÷àé ýêñïàç³öû³ øìàò ÷àãî ñàáðàë³ ñ¸ñòðû ïàýòà, Òàìàðà ³ Âàëÿíö³íà - ÿãî ðóêàï³ñû, êàðö³íû, ÿìó ïðûñâå÷àíûÿ. Ìóçåé òðýáà áóäçå ðàá³öü íà ãðàìàäñê³õ ïà÷àòêàõ, àáàï³ðàþ÷ûñÿ íà äîáðóþ âîëþ ìÿñöîâûõ óëàäà¢.

Â³êòàð ßðàö, ïàýò, âûêëàä÷ûê àäçíà÷û¢:

- Ñ¸ííÿ ÿ ¢ïåðøûíþ òóò, íà ãýòûì ïàäâîðêó, íà ãýòàé òðàâå, äçå áåãà¢ Àíàòîëü áàñàíîæ ³ ¢ áîòàõ, ÿê³ÿ ¢ íàñ òóò íàçûâàë³ "÷îáàòàì³". Ïàçíà¸ì³¢ñÿ ç ñ¸ñòðàì³, Òàìàðàé ³ Âàëÿíö³íàé, áðàòàì Â³êòàðàì. Ïàãëÿäçå¢ õàòó, ñöåíû, ó ÿê³õ Àíàòîëü æû¢, äûõà¢, ñïà¢, äíÿâà¢, íà÷àâà¢. ßê ï³ñà¢ Ñ³ïàêî¢, "óñå ìû ç õàò". Ö³ àäíî íå ¢ñÿ áåëàðóñêàÿ ë³òàðàòóðà. Óñå ìû ç õàò, ç â¸ñàê.

Àíàòîëü Ñûñ áû¢ âà ¢í³âåðñ³òýöå ìà³ì âó÷íåì, ìû íàâàò ðàçàì âûñòóïàë³ ¢ ðàá³÷ûõ ³íòýðíàòàõ, êóäû íàñ çàïðàøàë³ íà ë³òàðàòóðíûÿ âå÷àðûíû. ×ûòà¢ òàì Àíàòîëü ñâàå ïåðøûÿ âåðøû - ïðà òîå æ áåëàå ï³ÿí³íà, ðóê³, ÷îðíûÿ êëàâ³øû. Óæî ïåðøûÿ âåðøû ÿãî ¢ðàæâàë³ íåéêàé íåøìàòñëî¢íàñöþ, ñòðûìàíàñöþ ³ íåéê³ì âåëüì³ ñâà³ì àä÷óâàííåì ãýòàãà ñâåòó, ó ÿê³ ïðûéøî¢.

ßãî ëþá³ìû ì³ ïàýòàì³ íà òîé ÷àñ áûë³ Ìàêñ³ì Áàãäàíîâ³÷, Àëåñü Ðàçàíà¢, Óëàäç³ì³ð Íÿêëÿå¢. Ëþá³¢ óñ¸, øòî áûëî ëåïøàå íà òîé ÷àñ ó íàøàé ïàýç³³ - ó ÿå æûâûõ íîñüá³òàõ, à òàêñàìà òîå, øòî çàñòàëîñÿ ¢ ñïàä÷ûíó. Ëþá³¢ ¸í ³ Ãàðñ³ÿ Ëîðêó. Àäñþëü ìíîã³ÿ ìîãóöü çà¢âàæûöü ³ ñóïàäçåíí³, áë³çê³ÿ ÿìó - äà ìàö³, âà÷ýé-àç¸ðà¢, ðîäíûõ ñýðöà¢. Óæî òàäû àä÷óâàëàñÿ, êàë³ áóäçå ïðàöà, ë¸ñ ñêëàäçåööà ë³òàñö³âà, âûðàñöå ¸í ó ñóð'¸çíóþ ç'ÿâó. ² ¸í ïàñïå¢ ïðà ñÿáå çàÿâ³öü, ÿê ïðà ç'ÿâó íàäçâû÷àé ñóð'¸çíóþ, àäìåòíóþ, íåïà¢òîðíóþ. ¨í íÿ ñïðà¢äç³¢ ñÿáå äà êàíöà, íå ðýàë³çàâà¢, áî ë¸ñ àäìåðà¢ ÿìó ìàëàâàòà ÷àñó.

Ñÿðæóê Ñûñ, ïàýò ³ çÿìëÿê Àíàòîëÿ Ñûñà:

- Òðû äí³ òàìó ÿ çàéøî¢ ó Ìåíñêó ¢ òóðûñòû÷íóþ ô³ðìó - àôàðìëÿ¢ äà÷êó íà ïàåçäêó ¢ Áàëãàðûþ. Æàí÷ûíà ç ãýòàé òóðô³ðìû ïðà÷ûòàëà ïðîçâ³ø÷à ³ êàæà: "Ó âàñ ïðîçâ³ø÷à Ñûñ, à ÿ âåäàþ ñëàâóòàãà ïàýòà Àíàòîëÿ Ñûñà". Ïûòàþñÿ: "Àäêóëü ÿãî âåäàåöå?" ßíà àäêàçâàå, øòî êîë³ñü áûëà íà ÿãîíûì âûñòóïå - ¸í ³ çàïîìí³¢ñÿ. Öÿïåð õîäç³öü ïåðûÿäû÷íà ¢ êí³æíóþ êðàìó, øóêàå ÿãî êí³æê³, àëå íå çíàõîäç³öü.

ß ïààáÿöà¢ ¸é âûïðàâ³öü ãýòóþ íåñïðàâÿäë³âàñöü ³ ïðàç äçâà äí³ ïðûí¸ñ çáîðí³ê âûáðàíàãà Àíàòîëÿ. Êàæó ãýòà äà òàãî, øòî ìû íàâàò íå ìîæàì óÿâ³öü ó ïî¢íàé ìåðû, ÿêóþ

Âûñòóïàå áàðä Þðû Íåñöÿðýíêà

ß¢ãåí Âàïà, ï³ñüìåíí³ê, ðýäàêòàð òûäí¸â³êà "Í³âà":

- Äçÿêóþ÷û ïàýç³³ Àíàòîëÿ Ñûñà, êðûõó ñòàðýéøàãà çà ÿãî Àëåñÿ Ðàçàíàâà, ìû, æûâó÷û ¢ Ïîëüø÷û, àä÷óâàë³, øòî áåëàðóñêàÿ ë³òàðàòóðà ¸ñöü ðî¢íàÿ ñÿðîä ³íøûõ å¢ðàïåéñê³õ ë³òàðàòóð.

Çáîðí³ê âåðøà¢ "Àãìåíü", ïàäï³ñàíû Àíàòîëåì, ñòà³öü ó ìÿíå íà ïàë³öû ÿê ç ë³êó ñâÿòûõ êí³ãà¢.

¨í ó ìÿíå áûâà¢, íà÷àâà¢. ² êàë³ ìû åõàë³ íà "Áàñîâ³ø÷à", çà¢âàæû¢ áóñëî¢. ² ñêàçà¢: "Ó âàñ øìàò áóñëî¢, àëå ¢ Áåëàðóñ³ áîëüø". ß çàïÿðý÷û¢: "Íÿïðà¢äà". Á³ë³ñÿ àá çàêëàä. Àíàòîëü äàâàé ë³÷ûöü ïà äàðîçå êîæíóþ áóñëÿíêó. Êàë³ ïðûåõàë³, Àíàòîëü êàæà ìíå: "Òû âûéãðà¢: íà Áåëàñòî÷÷û íå áîëüø áóñëî¢".

Àíàòîëü äðóêàâà¢ñÿ íà ñòàðîíêàõ íàøàãà òûäí¸â³êà "Í³âà". Ìû ïðûåõàë³ ñþäû ç Ãàííàé Êàíäðàöþê, à¢òàðêàé êí³ã³ "Äçÿäî¢ñêàå òóðíý ç Àíàòîëåì Ñ.", ïðûñâå÷àíàé Àíàòîëþ Ñûñó ³ íàøûì áåëàñòîöêà-ãàðîøêà¢ñê³ì ñóâÿçÿì, íàøàé ïàìÿö³ ³ íàøàìó ñóïîëüíàìó ñâåòó.

Àíàòîëü ïàê³íó¢ ïàìÿöü ïðà ñÿáå.

ß¢ãåí Ðàã³í, ë³òàðàòàð:

- Àíàòîëü ðàñêàòóðõà¢ ìÿíå ÿê áåëàðóñà, õîöü ÿ íàïàëîâó ñòàðàâåð. ¨í çàáàðàí³¢ ìíå âåðøû ï³ñàöü ïà-ðàñåéñêó. Äàï¸ê, øòî íàçûâàåööà. ² ïðàâ³ëüíà. ß ïà÷à¢ çàäóìâàööà: à õòî ìû? Ãýòà áûë³ 80-ÿ ãàäû. Àíàòîëü òàäû íå ï³¢ ³ íå êóðû¢. À âî÷û ¢ ÿãî áûë³: àäíî âîêà ä'ÿáëà, à äðóãîå - ²ñóñà Õðûñòà.

Ãåîðã³ Ë³õòàðîâ³÷, ôîòàìàñòàê, ë³òàðàòàð:

- 24 ñàêàâ³êà 1996 ãîäà áû¢ ì³òûíã êàëÿ Îïåðíàãà òýàòðà, ïîòûì óñå ïàéøë³ äà áóäûíêà òýëåáà÷àííÿ ïàòðàáàâàöü íà¢ïðîñòàâàãà ýô³ðó. ² òóò ïàäûõîäç³öü äà ìÿíå ìàëàäû ÷àëàâåê ³ êàæà: "Ñôàòàãðàôóé ìÿíå". Ïûòàþñÿ: "À âû õòî?" Àäêàçâàå: "ß - Àíàòîëü Ñûñ". ß ñôàòàãðàôàâà¢ ÿãî. Öÿïåð ïàâÿë³÷û¢ çûìàê, íàäðóêàâà¢ ³ ïåðàäàþ ¢ äàðó÷û ìóçåþ Àíàòîëÿ Ñûñà ¢ Ãàðîøêàâå.

Ðàäû¸ Ñâàáîäà.

Íàâ³íû Ãåðìàí³³

Ó Ãåðìàí³³ äëÿ âûðàòàâàííÿ òàïåëüöà¢ ïà÷àë³ âûêàðûñòî¢âàöü äðîíû

Ãýòàÿ ôàòàãðàô³ÿ áûëà çðîáëåíà ¢ Ãåðìàí³³ íà áàëòûéñê³ì êóðîðöå Öûíàñò. Òóòýéøûÿ ðàòàâàëüí³ê³ ç Íÿìåöêàãà ×ûðâîíàãà Êðûæà (DRK) ó íîâûì ñåçîíå áóäóöü âûêàðûñòî¢âàöü íà ïëÿæàõ òàê³ÿ äðîíû.

Ç äàïàìîãàé ãýòûõ êâàäðàêîïòàðà¢, çäîëüíûõ ðàçâ³âàöü õóòêàñöü äà 65 ê³ëàìåòðà¢ ó ãàäç³íó, ÿíû çìîãóöü ñê³äâàöü ãóìîâóþ êàìåðó, ÿêàÿ áóäçå à¢òàìàòû÷íà íàäçìàööà ïðû äàêðàíàíí³ äà âàäû. ßíà ïàâ³ííà äàïàìàãàöü òàïåëüöàì ïðàòðûìàööà íà ïàâåðõí³ äà ïðûáûööÿ ñàì³õ ðàòàâàëüí³êà¢.

nn.by.

Êàë³ çà àäðàäæýííå ìîâû, ÷ûòàé, ñïàäàðñòâà, "Íàøà ñëîâà"!

Øàíî¢íûÿ ñÿáðû, ïà÷àëàñÿ ïàäï³ñêà íà äðóãîå ïà¢ãîääçå 2018 ãîäà. Ó êàòàëîãó ³íôàðìàöûÿ ïðà ãàçåòó çíàõîäç³ööà íà ñò. 62. Öàíà çìÿí³ëàñÿ íÿçíà÷íà. Ó 2018 ãîäçå ìû ïðàöÿãíåì âûõîäç³öü íà âàñüì³ ïàëîñàõ. Ãàçåòà ìàå äîáðû ðýäàêöûéíû ïàðòôåëü ³ ïëàíóå äëÿ äðóêó òýêñòû ñàìûõ ðîçíûõ ìàòýðûÿëà¢, ç ðîçíûì³ ³ ïîãëÿäàì³ ³ ïàäûõîäàì³, ó òûì ë³êó ³ àäðîçíûì³ ³ àä ïàç³öû³ ðýäàêöû³. Ìû áóäçåì ïðàöÿãâàöü äðóê ìîâàçíà¢÷ûõ ³ ã³ñòàðû÷íûõ ìàòýðûÿëà¢ ó âûêëàäàíí³ òûõ à¢òàðà¢, ÿê³õ âû íå çíîéäçåöå íà ñòàðîíêàõ ³íøûõ âûäàííÿ¢. Ìû íå ñòàðàåìñÿ íàâÿçâàöü ÷ûòà÷ó ñâàþ äóìêó ö³ ïîãëÿäû, à ïàâàæàåì ìåðêàâàíí³ ñàì³õ ÷ûòà÷î¢. ×ûòàéöå, äàâåäâàéöåñÿ, äóìàéöå. Áóäçüöå ç íàì³, ³ âû áóäçåöå ç óñ¸é Áåëàðóññþ.

ÐÏ-1

Ì³í³ñòýðñòâà ñóâÿç³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü

ÀÁÀÍÅÌÅÍÒ íà ãàçåòó / ÷àñîï³ñ **63865** (³íäýêñ âûäàííÿ)

ÍÀØÀ ÑËÎÂÀ (íàçâà âûäàííÿ)

Êîëüêàñöü êàìïëåêòà¢ 1

Íà 2018 ãîä ïà ìåñÿöàõ:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
						X	X	X	X	X	X

Êàìó (ïðîçâ³ø÷à, ³í³öûÿëû)

Êóäû (àäðàñ)

(ïàøòîâû ³íäýêñ)

ÄÀÑÒÀÂÀ×ÍÀß ÊÀÐÒÀ×ÊÀ

íà ãàçåòó / ÷àñîï³ñ (³íäýêñ âûäàííÿ)

ÍÀØÀ ÑËÎÂÀ (íàçâà âûäàííÿ)

Êîøò: ïàäï³ñê³ 12,18 ðóá.; ïåðààäðàñî¢ê³ ðóá. Êîëüêàñöü êàìïëåêòà¢ 1

Íà 2018 ãîä ïà ìåñÿöàõ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
						X	X	X	X	X	X

Êàìó (ïðîçâ³ø÷à, ³í³öûÿëû)

Êóäû (àäðàñ)

(ïàøòîâû ³íäýêñ)

Äà 155-ãîääçÿ ïà¢ñòàííÿ 1863 ã.

(Ïðàöÿã. Ïà÷àòàê ó ïàïÿðýäí³ì íóìàðû.)

Àïàëîí³ÿ ç Äàëå¢ñê³õ Ñåðàêî¢ñêàÿ

Óñïàì³íû**

Íîâûÿ âåñòê³ ïðûéøë³ òîëüê³ âîñåííþ: *“Àä áðàòîâàé íå ìàåì àí³ ñëîâà, òîëüê³ ÷óë³, øòî ïðàñ³ëà ïðàç Ñóâîðàâà, êàá àäíîé ñÿñòðû ïðû ¸é æûöü äàçâîë³ë³”* [25]. Ñàïðà¢äû, âîñåííþ 1864 ã. äà Àïàëîí³³ ïðûáûëà Òýêëÿ, ÿêàÿ ðàíåé áûëà ¢ ²íøàðû, ³ àáåäçâå ç äç³öåì ïàñÿë³ë³ñÿ ¢ â¸ñöû Áàðàâ³÷û êàëÿ Íî¢ãàðàäà[26]. Íàñòóïíûì ýòàïàì áûëà Ñàìàðà, äçå ÿíû çëó÷ûë³ñÿ ç ìàö³ ³ ñ¸ñòðàì³. Òàì ó 1866 ã. ïàìåðëà äà÷êà Ñåðàêî¢ñêàé[27].

Ìàí³ôåñò àá àìí³ñòû³ Àëÿêñàíäðà ²², âûäàäçåíû ¢ 1867 ã. ïðûí¸ñ ìàö³ ³ äî÷êàì âûçâàëåííå ç âûñûëê³. ²ì äàçâîë³ë³ ïàñÿë³ööà ¢ Âàðøàâå. Ñåðàêî¢ñêàÿ àêàçàëàñÿ ¢ Êàðàëå¢ñòâå Ïîëüñê³ì íàéïàçíåé, íà ïà÷àòêó 1868 ã.[28] Íàñòóïíûì³ ïðûåõàë³ Áåðêìàíû, à ¢ 1883 ã. - òàêñàìà Ôðàíö³øàê. Ïðà¢äàïàäîáíà Àïàëîí³ÿ ñïà÷àòêó æûëà ç ñâàÿêî¢þ ³ øâàãðàìêàé, à ïàñëÿ ³õ âûåçäó - ç ñ¸ñòðàì³, íàéïåðø ç Êñàâåðàé, à ïàçíåé ç Òýêëÿé[29]. Àïåêàé àòà÷ûëà ÿå ñÿìü’ÿ ²ãíàöûÿ Áàðàíî¢ñêàãà, âÿäîìàãà âàðøà¢ñêàãà ëåêàðà. Àïàëîí³ÿ àáàâÿçàëàñÿ ¢ àñÿðîäêó áûëûõ ññûëüíûõ ç Ë³òâû, ÿê³ì íå äàçâîë³ë³ âÿðíóööà ¢ ðàäç³ìû êðà³ ïàñëÿ àááûööÿ ïàêàðàííÿ àáî àòðûìàííÿ àìí³ñò³³.

Íàðöûçà Æì³õî¢ñêàÿ, ÿêàÿ àñàá³ñòà ïàçíà¸ì³ëàñÿ ç Ñåðàêî¢ñêàé, ïàê³íóëà ç òàãî ïåðûÿäó íå÷àêàíûÿ ìåðêàâàíí³ íà ÿå òýìó ¢ ë³ñöå äà Ýäâàðäà Êàïë³íñêàãà: *“ßãî* (Áåðêìàíà) *“øâàãåðêà” ïàí³ Ñåðàêî¢ñêàÿ, ÿêàÿ, ïàçíà÷ûì ó äóæêàõ, âûäàòíà âûãëÿäàëà, õîöü ìîöíà íåáÿñïå÷íàÿ äëÿ ãðàìàäñê³õ àñíî¢ - óöåëà¢ë¸íàÿ ïðàïàãàíäà àðûñòàêðàòû³! Õà÷ó âåðûöü, øòî ìàå ãàðòàâàíûÿ, íàâàò ïåðàòîäçÿ÷ûÿ ¢ ñòà³öûçì ïðûíöûïû, äàíàê òûì íå ìåíø òàê ðóõàåööà, òàê õîäç³öü, ãàâîðûöü, äçåéí³÷àå, ÿê áûööàì áû ÿå Ïàí Áîã äëÿ ïåðñ³àñê³õ ê³ë³ìà¢ ñòâàðû¢, ó àêñàì³òû ³ øà¢ê³ àä äçÿö³íñòâà ñïàâ³âà¢ ³ íà äàíû êâåòê³, äûÿìåíòû ³ ïðûãàæîñö³ ãëÿäçåöü ¸é äàçâàëÿ¢. Ðýäêàñíàÿ àíòûòýçà ë¸ñ!”*[30]

Àïàëîí³ÿ Ñåðàêî¢ñêàÿ çàéìàëàñÿ ¢ Âàðøàâå íàñòà¢í³öòâàì, âÿëà òàéíûÿ øêîëê³ äëÿ äçÿ¢÷àò, äà÷îê ñ³á³ðàêî¢ ç Ë³òâû, âó÷ûëà ç ìàëîäøàé ñÿñòðîé Êñàâåðàé[31]. Ìåëà òàêñàìà íåéê³ êàï³òàë, ðàç ìåø÷àíû íà ïðàöýíòû[32].

Áûë³ ãýòà äëÿ ÿå öÿæê³ÿ ÷àñû íå òîëüê³ ç ïðû÷ûíû àñàá³ñòûõ ñòðàò, ÿê³ÿ ïàíåñëà, àëå, íàïý¢íà, ³ ç àòìàñôåðû íåïðûÿçí³ ¢ àäíîñ³íàõ äà ³í³öûÿòàðà¢ çáðîéíàé áàðàöüáû, ÿêàÿ ïðûâÿëà äà òàêîé âÿë³êàé ïàðàçû. Ðýõà òûõ ïåðàæûâàííÿ¢ ÷óâàöü ³ ¢ ÿå ¢ñïàì³íàõ.

Àïàëîí³ÿ Ñåðàêî¢ñêàÿ ïàìåðëà àäðàçó ïàñëÿ ² Ñóñâåòíàé âàéíû 2 ñòóäçåíÿ 1919 ã.[33] ó Âàðøàâå ³ áûëà ïàõàâàíà ¢ ñÿìåéíûì ìàã³ëüí³êó íà Ïàâîíçêàõ.

* * *

Íåâÿäîìà äàêëàäíà, êàë³ Àïàëîí³ÿ Ñåðàêî¢ñêàÿ ïà÷àëà ï³ñàöü ã³ñòîðûþ ñâà¸é ñÿì’³. Íàïý¢íà, ï³ñàëà íà ïà÷àòêó 1913 ã. (ïðà øâàãðà, ÿê³ ïàì¸ð 18 ëþòàãà 1913 ã., ï³øà, øòî “äàãàðàå”) ³, íàïý¢íà, çàêîí÷ûëà ïðàöó ¢ 1915 ã. Óâåñü òýêñò òðàï³¢ íàéïåðø ó Ëüâî¢ ó ðóê³ Àíåë³ ßêóáî¢ñêàé, óäàâû ïà òàâàðûøó ïà çáðî³ Çûãìóíòà Ñåðàêî¢ñêàãà, äîêòàðû Ñòàòóðí³íå ßêóáî¢ñê³ì, ÿêàÿ ÿãî ïðàãëåäçåëà ³ ¢íåñëà íåâÿë³ê³ÿ ïàïðà¢ê³. Ïàçíåé ïðûÿöåëü Ñåðàêî¢ñê³õ, ïðàô. Áåíåäûêò Äûáî¢ñê³ çàâ¸ç ÿãî ¢ Â³ëüíþ (ïðûáû¢ íàéïàçíåé ó ñòóäçåí³ 1916 ã.) ³ 4 êðàñàâ³êà 1916 ã. óðó÷û¢ Óëàäç³ñëàâó Çàãîðñêàìó, òàãà÷àñíàìó â³öý-ñòàðøûí³ Â³ëåíñêàãà òàâàðûñòâà ñÿáðî¢ íàâóê³[34]. Çàãîðñê³ ïàê³íó¢ íàòàòêó, øòî Ñåðàêî¢ñêàÿ íàï³ñàëà ¢ñïàì³íû ¢ 1914 ³ 1915 ãã.[35]

Áû¢ ãýòà ÷ûñòàï³ñ, íàï³ñàíû ðóêîé Àïàëîí³³, øòî ïàöâÿðäæàå, àêðàìÿ Çàãîðñêàãà[36], òàêñàìà ïàðà¢íàííå ïî÷ûðêó ç äàòàâàíûì³ ë³ñòàì³ Ñåðàêî¢ñêàé àä 1917 ³ 1918 ãã.[37]

Çàãîðñê³ ïàêëà¢ òýêñò Ñåðàêî¢ñêàé ó àðõ³¢ Â³ëåíñêàãà òàâàðûñòâà ñÿáðî¢ íàâóê ðàçàì ñà ñâà¸é íàòàòêàé, ó ÿêîé ïåðàë³÷û¢ øýñöü àñíî¢íûõ ïàäçåëà¢ ó íàñòóïíàé ïàñëÿäî¢íàñö³: “Íåêàëüê³ ¢ðû¢êà¢ ç óñïàì³íà¢ ïðà Êàíñòàíö³íà, Ôðàíöûñà Äàëå¢ñê³õ ³ ïðà Àëÿêñàíäðà Äàëå¢ñêàãà” (ñ. 1-18), “Íàòàòê³ ç 1863 ã. ³ íåêàëüê³ ðàñïàðàäæýííÿ¢ Êàðàëå¢ñòâà Ïîëüñêàãà íà Ë³òâå” (ñ. 1-22), “Äýòàë³ ïðà ãàäû, ïðàâåäçåíûÿ Çûãìóíòàì Ñåðàêî¢ñê³ì ó àðûøòàíöê³õ ðîòàõ” (ñ. 1-14), “Ïðà Ì³õàëà Áåðêìàíà” (ñ. 1-3), “Ïðà ñÿì’þ Äàëå¢ñê³õ” (ñ. 1-22), “Íåêàëüê³ ¢ñïàì³íà¢ ç ïàäàðîææà, ÿê³ÿ äàíîñÿööà äà ìàéãî ïðûâàòíàãà æûööÿ” (ñ. 15-39) ³ ôàòàãðàô³³[38].

Ó ñ³òóàöû³, êàë³ êîæíàÿ ÷àñòêà ìàå çàãàëîâàê ³ àñîáíóþ íóìàðàöûþ ñòàðîíàê, öÿæêà ìåðêàâàöü ïðà ïàñëÿäî¢íàñöü ³õ íàï³ñàííÿ. Ïðà¢äàïàäîáíà, óçí³êíåííå ¢ñïàì³íà¢ Ñåðàêî¢ñêàé çâÿçàíà ç ïÿö³äçÿñÿö³ãîääçåì ïà¢ñòàííÿ, ÿêîå àäçíà÷àëàñÿ ¢ 1913 ã. Çâàðîòû ç ïðîñüáàé àá íàï³ñàíí³ ¢ñïàì³íà¢ (“áåç ïðýòýíç³³ íà ë³òàðàòóðíàñöü”) ³øë³ àäóñþëü - àä óäçåëüí³êà¢ ïà¢ñòàííÿ, ã³ñòîðûêà¢, ïðàäñòà¢í³êî¢ íîâàãà ïàêàëåííÿ, ÿêîå ïàçáàâ³ëàñÿ ïàñëÿñòóäçåíüñêàé òðà¢ìû ³ æûëî ¢ íîâûõ ïàë³òû÷íûõ óìîâàõ, à òàêñàìà àä äçåÿ÷àê æàíî÷àãà ðóõó, ÿê³ÿ õàöåë³ çàäîêóìåíòàâàöü óäçåë æàí÷ûí ó ñòóäçåíüñê³ì ïà¢ñòàíí³[39]. [illegible] Äîáðà ïðà³íôàðìàâàíû Çàãîðñê³ íàï³ñà¢, øòî äà íàï³ñàííÿ ¢ñïàì³íà¢ Ñåðàêî¢ñêóþ ¢ãàâàðû¢ ã³ñòîðûê Ãåíðûê Ìàñüö³ê³ (ãë. çà¢â. 35), âûêëàä÷ûê ó Òàâàðûñòâå íàâóêîâûõ êóðñà¢.

Àïàëîí³ÿ Ñåðàêî¢ñêàÿ ìåëà òàêñàìà àñàá³ñòóþ íàãîäó, êàá óçÿööà çà ïÿðî. Ó 1913 ã. ã³ñòîðûê ³ áûëû ïà¢ñòàíåö Òàäýâóø Êàæîí (Êàðçîí, Korzon) ïàêàçà¢ ¸é ðóêàï³ñ óñïàì³íà¢ ßêóáà Ãåéøòàðà, àäíàãî ç ê³ðà¢í³êî¢ áåëûõ íà Ë³òâå, ïðûÿöåëÿ Ñåðàêî¢ñêàãà ç ÷àñî¢ âó÷îáû ³ çíà¸ìàãà áðàòî¢ Äàëå¢ñê³õ. Êàæîí ñóïðàöî¢í³÷à¢ ó òîé ÷àñ ïðû ïàäðûõòî¢öû ¢ñòóïó ³ çà¢âàã äà òûõ óñïàì³íà¢[40]. Ñåðàêî¢ñêàÿ ïðûçíàëà òýêñò Ãåéøòàðà õëóñë³âûì ó àäíîñ³íàõ äà ðîë³ ñâàéãî ìóæà ³ áðàòî¢ Ôðàíö³øêà ³ Ö³òóñà ¢ ïà¢ñòàíí³[41]. ßêóá Ãåéøòàð - ãýòà àìàëü àäç³íû ÷àëàâåê, ïðà ÿêîãà Ñåðàêî¢ñêàÿ ï³øà íåïàõâàëüíà ³ äîñûöü âîñòðà, âûðàçíà ïàìÿíøàå ÿãî ðîëþ ¢ ïàäçåÿõ 1863 ã. Ïà¢ñòàå òàêñàìà ¢ àáàðîíó Àíòîí³ÿ ßë³íñêàãà, ñâàéãî ïðûÿöåëÿ, àáâ³íàâà÷àíàãà Ãåéøòàðàì ó çäðàäçå. Âûïðà¢ëÿå òàêñàìà íåïðà¢äç³âûÿ, ÿê ï³øà, ³íôàðìàöû³ ïðà ñâàéãî ìóæà, çìåø÷àíûÿ ¢ êí³æöû Âàëåðûÿ Ïøûáàðî¢ñêàãà “Ã³ñòîðûÿ äâóõ ãàäî¢. 1861-1862”[42]. Çà ïðûçíàííå “Êàðîòê³õ íàòàòàê ç 1863 ã.” çà òýêñò, íàï³ñàíû ç ìýòàé çàìàöàâàííÿ ¢ ïàìÿö³ ïðîçâ³ø÷à¢ ³ ÷ûíî¢ ëþäçåé, ÿê³ÿ ¢çÿë³ ¢äçåë ó ïà¢ñòàíí³, à òàêñàìà ¢ ïÿ¢íûì ñýíñå ¢ ³õ ³ìÿ, ñâåä÷ûöü ñàì òýêñò, ó ÿê³ì à¢òàðêà íàçûâàå äçÿñÿòê³ ïà¢ñòàíöà¢, à òàêñàìà êîï³ÿ íàòàòàê ç çà¢âàãàì³ ³ çì³íàì³ (ïðà øòî äàëåé)[43], çðîáëåíûì³ íàïý¢íà ê³ìñüö³ ç óäçåëüí³êà¢ àï³ñàíûõ ïàäçåé àáî íà ïàäñòàâå àòðûìàíàé àä ³õ ³íôàðìàöû³.

Àêðàìÿ ÷àñòê³ õóò÷ýé àñàá³ñòàé, ÿêàÿ äàòû÷ûëà áðàòî¢, ìóæà ³ ñÿñò¸ð, Ñåðàêî¢ñêàÿ çâÿðòàëàñÿ òàêñàìà äà ñâà³õ ïëÿìåíí³ö ³ ïëÿìåíí³êà¢. Äóìàëà ïðà íàï³ñàííå ÷àðãîâûõ ÷àñòàê: *“Êàë³ æûöü áóäó, ï³øó÷û äëÿ ìàëåíüê³õ ç íàøàé ñÿì’³ ã³ñòîðûþ íàøó ïðà áàäçÿãàííå ïà Ðàñ³³, âÿðíóñÿ äà ÷àñî¢ óâÿçíåííÿ Çûãìóíòà”*[44].

Óñïàì³íû Ñåðàêî¢ñêàé ïðûáë³æàþöü ïàäçå³ íà Ë³òâå 40-60 ãàäî¢ Õ²Õ ñò., àï³ñàíûÿ ïåðàâàæíà ç ïåðñïåêòûâû ðîë³ ¢ ³õ ÷ëåíà¢ ñÿì’³ Äàëå¢ñê³õ ³ Ñåðàêî¢ñêàãà. Äàòû÷àöü çìîâû áðàòî¢ Äàëå¢ñê³õ, ³õíÿé âûñûëê³ íà êàòàðãó, äçåéíàñö³ ¢ ïåðûÿä, ÿê³ ïàïÿðýäí³÷à¢ ïà¢ñòàííþ, óäçåëó ¢ ïà¢ñòàíí³ ³ çíÿâîëåííÿ ñÿñò¸ð ³ áðàòî¢. Íåÿê ïàðàëåëüíà áÿæûöü æûöö¸ Çûãìóíòà Ñåðàêî¢ñêàãà, ÿêîå à¢òàðêà àïàâÿäàå àä äçÿö³íñòâà, ïðàç âûñûëêó íà Àðýíáóðãñêóþ ë³í³þ, íàñòóïíû ïåðûÿä - ïåðûÿä íàðà÷ýííÿ ³ ñÿìåéíàãà æûööÿ, ñóìåñíàå ïàäàðîææà ¢ Ëîíäàí ³ Àëæûð, íàðýøöå ïåðûÿä ïà÷àòêó ïà¢ñòàííÿ, ö³ êàìïàí³³ Ñåðàêî¢ñêàãà ³ àïîøí³õ äç¸í æûööÿ. [illegible]

Ñåðàêî¢ñêàÿ ãàâîðûöü òàêñàìà ïðà ïàäçå³ ç Ïåòðàáóðãà, ïðà àòìàñôåðó ÿå äîìà ³ çíà¸ìñòâà¢, ïðà íàñòðî³ ¢ ñòàë³öû ³ ³íø. Ñåðàêî¢ñêàÿ ïðûçíàå, øòî ³ ¸é ìóæ ïàäçÿëÿë³ íàäçå³ íà ñàìàâûçâàëåííå, à òàêñàìà ïàñïðàáàâàë³ àäíàâ³öü àäíîñ³íû ïàì³æ ðàäû Ñòàðîé Ïîëüø÷û ³ Ë³òâû. Óñïàì³íû ïðûÿöåëÿ¢ Ñåðàêî¢ñêàãà ÷àñòêîâà àäíàâ³ë³ ïàìÿöü ïðà ÿãî æûöö¸. Àäíàê, íÿãëåäçÿ÷û íà êàíñòðóêòûéíóþ ñëàáàñöü, àäðîçí³âàþöü ÿíû âåëüì³ ïåðàæûâàííÿ ãåðî³÷íûõ ãàäî¢.

Ðàñ³éñê³ ã³ñòîðûê Â. Á³êóë³÷ àäç³íû ç äàñëåä÷ûêà¢ çàéìà¢ñÿ æûööÿì Ñåðàêî¢ñêàé, ÿêàÿ ïàâîäëå ÿãî, ðàçàì ç Ãåéøòàðàì ³ ßêóáàì Ãåéøòàðàì[45], íàéâàæíåéøûõ ïðàäñòà¢í³êî¢ ïàòðûÿòû÷íàãà ðóõó íà Ë³òâå (íà Ë³òâå ³ Áåëàðóñ³)[46]. Àöûíêó ñëóøíàñö³ ïðàöû ïàêàçâàå ³ ïàâåäàìëåííå ïðà ïåðàïàõîâàííå ìóæà, ÿêîå ìåëà ïàòðûÿòû÷íàå ³ ³ñòîðû÷íàå çíà÷ýííå, à òàêñàìà ¢ ñâå÷ëå ïàäçåé, ÿê³ÿ ïðàõîäç³ë³ ¢ 40-60 ãàäàõ ïàâ³ííû áûöü ïðûêëàäàì çàïàìÿòàííÿ äëÿ íàñòóïíûõ ïàêàëåííÿ¢.

Àïîøí³ÿ ãàäû ³ ïàçíåéøàÿ ïàìÿöü íà ïðàöÿãó êàë³ ïðàöû ÷àñòêîâà çàõàâàë³ñÿ. Ñåðàêî¢ñêàÿ, ï³øó÷û, ìåëà êàëÿ 70 ãàäî¢, à, çíà÷ûöü, óñïàì³íàëà ÷àñû ïàñòàðîääçÿ íàçàä. Øòî, äàäàì, áîëüø âàæíàå, áîëüø àñàá³ñòûõ ôàêòà¢ çíàëà ç äðóã³õ ðóê: àïîâåäà¢ ñâàÿêî¢ ïàäçåé (ïåðàêàçâàíûõ ¸é ó ôîðìå ³ äàäçåíûõ ïàñëÿ ³õ, à òàêñàìà ¢æî ¢ Âàðøàâå) ³ àïóáë³êàâàíûõ ñâÿäîìûõ ìóæà (Áðàí³ñëàâà Çàëåñêàãà, ßíà Ñòàíåâ³÷à, Áåíåäûêòà Äûáî¢ñêàãà, Áðàí³ñëàâà Ë³ïîâ³÷à). Äà íàéêàøòî¢íåéøûõ ôðàãìåíòà¢ îäíàê àäíîñ³öü íåêàëüê³ àá øûðîêà ïàìÿðêàâàíûõ ³ ïà¢íàé ïàìÿö³ íà áûòàâûõ ³ñòîòàõ ìóæà.

(Ïðàöÿã ó íàñò. íóìàðû.)

** “Óñïàì³íû” Àïàëîí³³ ç Äàëå¢ñê³õ Ñåðàêî¢ñêàé äëÿ âûäàííÿ 2010 ã. àïðàöàâàë³ ¨ëàíòà Ñ³êîðñêàÿ-Êóë¸øà ³ Òàìàðà Áàéðàøà¢ñêàÿ. Êí³ãó çíàéøî¢ ³ äàñòàâ³¢ ó Ë³ãó Ëåàí³ä Ëà¢ðýø.

[25] Òàì æà. Ë³ñò àä 14.Õ.1863, à ¢ ñí³æí³: “*Ìû ïðà íàøóþ ìàëóþ òàê³ÿ òîëüê³ àòðûìàë³ âåñòê³: la petite parle le non de son pere. elle fait ses dents íå ìàö³ ãýòà ï³ñàëà*” (24/12.(Õ²².)1864 ç Âàðøàâû). Ïàçíåé âåñòê³ äàõîäç³ë³ ÿø÷ý ðàäçåé.

[26] Ïàâîäëå Äûáî¢ñêàãà æûëà áåç ñðîäêà¢ äëÿ æûööÿ ³ ëåêàðñêàé äàïàìîã³ äëÿ äç³öÿö³. Ïàä êàíåö äðóãîãà ãîäà äàçâîë³ë³ ïðûåõàöü ó Áàðàâ³÷û Òýêë³. B. Dybowski, op. cit.

[27] Ôàðòóíàòà Ñåðàêî¢ñêàÿ àòðûìàëà âåñòêó 9.²Õ.1866, øòî “*íàøà ìàëîå äç³ÿ÷ûíêà ç ìàö³ çíî¢ ñàñëàíà àæ ó Ñàìàðó*”, àëå íå ìàå ÿíà àäðàñ; BCz. rkps 6956/²²², ë³ñò àä 22.²².1867(?).

[28] Íàðöûçà Æì³õî¢ñêàÿ ¢ ë³ñöå äà Âàíäû Ãðàáî¢ñêàé àä 6.²²².1868 ï³øà, øòî õàöåëà á “àáàâÿçêîâà” àäâåäàöü Ñåðàêî¢ñêóþ (àëå ìîæà ñÿñòðó ö³ ìàö³ Çûãìóíòà?); N. Zmichowska, *Listy*, t. 5: *Narcyssa i Wanda*, wyd. B. Winklowa, H. Zytkowicz, Warszawa, 2007, s. 424.

[29] Íà âóë. Âî¢÷àé, 27, êâ. 6; Óí³âåðñ³òýöêàÿ á³áë³ÿòýêà ¢ Âàðøàâå (äàëåé BUW), ðêïñ 1832.

[30] N. Zmichowska, *Listy*, t. 3: Miodogorze, oprac. Ì. Romankowna, Wroclaw-Warszawa-Êrakow, 1967, s. 294. list z 7.²²².1869.

[31] B. Dybowski, op. cit. s. 50; Ì. Odrezyna, biogram: *Dalewska Êsawierà*, w *Polski slownik biograficzny*, t. 4, Wroclaw, 1989, s. 394.

[32] BUW, rkps 1832.

[33] “Êurier Warszawsk³”, ¹ 3 àä 3.².1919 ³ ¹ 8 àä 8.².1919; *Cmientarz Powanzkowski*, Warszawa, 1984, s. 167.

[34] Ì L, ðêïñ 490/t. 2, Pametniki Sierakowskiej. Wstep dopamietnika, k. 204-204v; LVIÀ, zesp. 1135, ³nw. 38, k. 127. Ó äç¸íí³êó Çàãîðñê³ çàï³ñà¢: “*ïåðàä âûåçäàì (Äûáî¢ñê³) çàïðàñ³¢ ìÿíå ç Ãàëÿé (äà÷êîé Çàãîðñêàãà) íà ãàðáàòó. Àõâÿðàâà¢ íà çàï³ñê³ íåêàëüê³ ñâà³õ ïðàö ³ ôàòàãðàô³³ ³ ¢ðó÷û¢ çàï³ñê³ ñâàéãî áðàòà Ýì³ëÿ ïðà áðàòî¢, çàãíàíûõ ç-çà ÿãî íà êàòàðãó ³ íà âûãíàíí³, à òàêñàìà çàï³ñê³ Àïàëîí³³ ç Äàëå¢ñê³õ Ñåðàêî¢ñêàé, ¸þ ¢ëàñíàðó÷íà íàï³ñàíûÿ*”; BN, rkps 10457, Wladyslaw Zahorski, Dziennik..., t. 2, k. 96v.

[35] “*Ó 1914-1915 ãã. ïà ïðîñüáå ï. Ãåíðûêà Ìàñüö³öêàãà - ã³ñòîðûêà íàï³ñàëà âûøýé ïàäàäçåíûÿ ¢ñïàì³íû, ÿê³ÿ ïåðàäàëà æîíöû ¢ Ëüâîâå ï. ßêóáî¢ñêàé, óäàâå ïà äð. Ñòàòóðí³íó ßêóáî¢ñêàìó, òàâàðûøó ïà çáðî³ Çûãìóíòà Ñåðàêî¢ñêàãà ¢ ïà¢ñòàíí³, ïðàô. Áåíåäûêò Äûáî¢ñê³ ïðûâ¸ç ó Â³ëüíþ ³ ¢ðó÷û¢ ìíå*”; Ì L, rkps 490/t. 2, k. 204-204v.

[36] BN, rkps 10457. Wladyslaw Zahorski, Dziennik..., t. 2, k. 96v.

[37] BUW, rkps 1832, list do Êàrola Jenikego.

[38] LVIA, zesp. 1135, ³nw. 8, vol. 38, k. 127. Ôàòàãðàô³³ (ôàðìàò â³ç³òî¢ê³) Äàì³í³ê³ Äàëå¢ñêàé, ìàö³ ³ äà÷ê³: Þë³³ Áåðêìàí, Òýêë³ ßí³êå, Çóçàííû Òóðñêàé, Êñàâåðû Äàëå¢ñêàé ³ àñîá, ÿê³ÿ çãàäâàþööà ¢ çàï³ñêàõ: Àíòàí³íû ç Êåðñíà¢ñê³õ Çÿë³íñêàé, Ãåíðûê³ ç Áàÿòà¢ Ñòðàëåöêàé, ×àðíà¢ñêàé ³ Àíåòû ç Ïàæýðñê³õ Ðàêî¢ñêàé öÿïåð çíàõîäçÿööà ¢ Ìóçå³ ë³òàðàòóðû ¢ Âàðøàâå, áûöü ìîæà, Çàãîðñê³ ïàäðûõòàâà¢ ³õ äà âûäàííÿ.

[39] Íàïðûêëàä ßêóá Ãåéøòàð ñïàñûëà¢ñÿ íà çáîð “ïðàäç³âûõ ìàòýðûÿëà¢” ïàêàëåííåì 1863 ã.; W. Sliwowska, *Ñ³á³ð ó æûööÿõ ³ ïàìÿö³ Ãåéøòàðà¢ - ïàñëÿñòóäçåíüñê³õ ññûëüíûõ. Â³ëüíÿ-Ñ³á³ð-Âÿòêà-Âàðøàâà*. Warszawa, 2002, s. 99; L. Ì³chalska-Brachà, *Ìàðûÿ Áðóõàëüñêàÿ ³ ÿå äàñëåäàâàíí³ æàí÷ûí ó ñòóäçåíüñê³ì ïà¢ñòàíí³, ó Øìàòêóëüòóðíûì ã³ñòàðû÷íûì öýíòðû Ëüâîâà ¢ Õ²Õ - ÕÕ ñòàãîääçÿõ*, t. 4, Lwow-Rzeszow, 2006, s. 437.

[40] J. Gieysztor, *Pamietniki Jakobà Gieysztora z lat 1857-1865*, t. 1-2, Wilno, 1913.

[41] V.B. Bikulic, op. cit. s. 113-114; S. p. Àpolonia Sierakowska “Êurier Wilensk³”, ¹ 8 àä 8.².1919.

[42] (W. Przyborowsk³), Historya dwoch lat. 1861-1862 przez Z.L.S., t. 1-5, Êrakow, 1892-1896. Ó àáàðîíó Çûãìóíòà âûñòóï³¢ òàêñàìà Äûáî¢ñê³, ïðàòýñòóþ÷û íàâàò ñóïðàöü ïàìûëêîâàãà ïðàäñòà¢ëåííÿ ô³ç³÷íàãà âûãëÿäó ïðûÿöåëÿ. Ïøûáàðî¢ñê³ êàðûñòà¢ñÿ ðàñ³éñê³ì³ ïðàöàì³, íàï³ñàíûì³ íà çàìîâó òàãà÷àñíûõ óëàäà¢; B. Dybowsk³, *W ime prawdy (Âûïðà¢ëåííå ôàêòà¢, äàòû÷íûõ á³ÿãðàô³³ Çûãìóíòà Ñåðàêî¢ñêàãà, íàï³ñàíàé à¢òàðàì “Ã³ñòîðû³ äâóõ ãàäî¢”)*, (b.d ³ m.w.).

[43] Ðàñ³éñêàÿ äçÿðæà¢íàÿ á³áë³ÿòýêà ¢ Ìàñêâå (äàëåé ÐÃÁ), àääçåë ðóêàï³ñà¢, êàì ïë. 218, êàðäîí 401, ¹ 1, ñ. 1-24, 48-101.

[44] BN, rkps ²V.6538 (mkf 21343). Áûöü ìîæà áûëà ¢ çìåñöå ë³ñòî¢ àä ñÿñòð¸ ³ êîï³³ ë³ñòî¢ ç âûñûëê³ ñÿñòðû Êñàâåðû, ïðà ÿê³ÿ ï³øà Ìàðûÿ Àðäóæûíà, äà÷êà Ôðàíö³øêà Äàëå¢ñêàãà. Ñïàñûëàþööà íà ³õ ó á³ÿãðàô³³ ïà á³ÿãðàôàõ Êñàâåðû Äàëå¢ñêàé ó Ïîëüñê³ì ñëî¢í³êó á³ÿãðàô³÷íûì (ãë. çà¢â. 31).

[45] J. Gieysztor, op. cit.

[46] V.B. Bikulic, op. cit. s. 59.

Íà áåðàçå æûööÿ, íà áåðàçå Äçâ³íû

Ãýòà áûëî âÿñíîé 1988 ãîäà. Àä 17-ãà äà 30-ãà òðà¢íÿ ïà Äçâ³íå-Äàâãàâå ïðàõîäç³ëà Ýêà-ëàã³÷íàÿ ýêñïåäûöûÿ ïàä äýâ³çàì: "Ì³ð - ïëàíåöå, çäàðî¢å ³ ìîö - Çÿìë³!"

Íàòõíÿëüí³êàì ãýòàé ì³æíàðîäíàé ïàäçå³ áû¢ Âàñ³ëü Ö³ìàôååâ³÷ ßêàâåíêà - ïðàçà³ê, ïóáë³öûñò, ãðàìàäñê³ äçåÿ÷. Ãýòà ¸í, ýêîëàã, çà¢çÿòà âûñòóïà¢ ñóïðàöü çíÿâå÷àííÿ ïðûðîäû÷÷à Ïðûïÿö³, ó ñâîé ÷àñ çàñíàâà¢ Áåëàðóñê³ ñàöûÿëüíà-ýêàëàã³÷íû ñàþç "×àðíîáûëü", âûïóñêà¢ ãàçåòó "Íàáàò"... Ó ïàìÿöü ïðà ñëà¢íàãà ÷àëàâåêà ïàçíà÷àþ äàòû æûööÿ à¢òàðà ðàìàíà¢ "Íàäëîì", "Ïàêóòíû âåê", "Àáÿðýã": 5.05.1936 - 22.01.2018.

Àòîé âÿñíîé íà ÿãî ïîêë³÷ àäãóêíóë³ñÿ âó÷îíûÿ, ï³ñüìåíí³ê³ ç Ðàñ³³, Áåëàðóñ³, Ëàòâ³³. Ìû ïàäàðîæí³÷àë³ òî ïðàâàðó÷, òî ëåâàðó÷ àãóëüíàé äëÿ òðîõ íàðîäà¢ ðàê³. Äà¢æûíÿ ÿå 1020 êì., à ¢ ìåæàõ Áåëàðóñ³ 335 êì., äçå ë³ðû÷íà ãó÷àöü ïðûòîê³ Äçâ³íû: Óñüâÿ÷à, Ïàëàòà, Äðûñà, Ñàð’ÿíêà, Êàñïëÿ, Ëó÷îñà, Äç³ñíà, Äðóéêà. Äàëó÷àþ ñþäû ³ Ì¸ðûöó, ³ Âîëòó, íà ÿêîé íàðà-òîé óæî ã³ñòàðû÷íàé ïàäçå³ àêàçàëàñÿ ëàòûøêà Àéÿ Ëàöÿ. ßíà ¢ ÷àñîï³ñå "Êàðîãàñ" ("Ñöÿã") ïà ãàðà÷ûõ ñëÿäàõ íàäðóêàâàëà ñâîé íàðûñ "Ç ãðýêà¢ ó âàðàãà³". Óðûâàê ç ÿãî ¢ ïåðàêëàäçå ç ëàòûøñêàé ìîâû Í³íàé ßíñîíý (ó äçÿâîöòâå Ïàí³çüí³ê) áû¢ çìåø÷àíû ¢ ê³çå "Êðûâ³öê³ÿ ðóíû: Áåëàðóñê³ÿ ï³ñüìåíí³ê³ Ëàòâ³³" (2003 ã.).

Òàì ìîæíà çíàéñö³ ñïàñûëê³ ³ ïðà íàâåäàííå äýëåãàöûÿé ç òðîõ äçÿðæà¢ Àñâå³, Ñàð’³, Á³ãîñàâà, â¸ñê³ Ö³íêà¢öû íà ïðûáÿðýææû Äçâ³íû, äçå áû¢ çàñíàâàíû ìîíóìåíò ýòíàãðàô³÷íà-êðàÿçíà¢÷û ìóçåé "Õàòà áàáê³ Ïàðàñê³ íà Øëÿõó ç Ãðýêà¢ ó Âàðàãà³" ÿø÷ý ¢ 1979 ã. Ó òîé ñÿäç³áå ³ íà÷àâàë³ "òðû íàðîäû". À ñÿðîä óäçåëüí³êà¢ ýêñïåäûöû³, àðãàí³çàâàíàé Âàñ³ë¸ì ßêàâåíêàì, áûë³ ÿãî ïàïëå÷í³ê³-àäíàäóìöû ¢ ýêàëàã³÷íûõ äàñëåäàâàííÿõ Â³êòàð Ïëóæí³êà¢, ²âàí Øêàòóëà¢, ñóñåä-ðàñååö Âÿ÷àñëà¢ Âåðàá’¸¢.

Á³ÿëàã³÷íû ôàêóëüòýò Ëàòâ³éñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà çàêîí÷ûëà Àéÿ Ëàöÿ. Ïðàöàâàëà ë³òàðàòàðàì, æóðíàë³ñòàì. Á³ÿëàã³÷íû ôàêóëüòýò çàêîí÷û¢ ³ Ýã³ëñ Çûðíûñ - æóðíàë³ñò, ïàýò, ÿê³ ³ äà ãýòàãà ÷àñó ïðàöóå ¢ ðûæñêàé ãàçåöå. Æóðíàë³ñòàì, ïðàçà³êàì çàðýêàìåíäàâà¢ ñÿáå Àðòóðñ Ñí³ïñ. Ðàçàì ç Äàéí³ñàì ²âàíñàì ¸í âûñòóïà¢ ñóïðàöü áóäà¢í³öòâà Äà¢ãà¢ï³ëñêàé ÃÝÑ. Çàïîìí³¢ñÿ ³ ÿø÷ý àäç³í óäçåëüí³ê ëàòâ³éñêàé ñÿáðûíû - Þðàñ Êóíàñ, ýòíîãðàô, ïàýò, ÿê³ ïðàöàâà¢ ó Ýòíàãðàô³÷íûì ìóçå³ ïðûðîäû Ëàòâ³³.

Ýêñï. 1988. Ãîñö³ ³ ñÿáðû ²âàíà Âàñ³ëüåâà (êðàéí³ÿ çëåâà Âàñ³ëü ßêàâåíêà, Óëàäç³ì³ð Àðëî¢)

Ýêñï. 1988. Âàñ³ëü ßêàâåíêà ïðàìà¢ëÿå ïðà çàäà÷û ýêñïåäûöû³

Ýêñï. 1988. Âàñ³ëü ßêàâåíêà ç ²âàíàì Øêàòóëàâûì, Â³êòàðàì Ïëóæí³êàâûì, Âÿ÷àñëàâàì Âåðàá’¸âûì ³ ²îñ³ôàì Âàñ³ëå¢ñê³ì (ñòà³öü êðàéí³ ñïðàâà ç ê³¸÷êàì)

äç³¢ñÿ. Óäçåëüí³ê³ ì³ðíàãà ïàõîäó âûâó÷àë³ ýêàëàã³÷íû ñòàí áåðàãî¢, à òàêñàìà ïîìí³ê³ ã³ñòîðû³ ³ êóëüòóðû. Ñïåöûÿë³ñòû àíàë³çàâàë³ ¢ìîâû ãàñïàäàðàííÿ ³ ïîáûòó íàñåëüí³êà¢. Ïà äàðîçå àä âîçåðà Àõâàò-Æàäàííå ñïûíÿë³ñÿ ¢ Àíäðûÿíîïàë³, Âåë³æû, Â³öåáñêó, Áåøàíêîâ³÷àõ, Ïîëàöêó ³ Íàâàïîëàöêó, Âåðõíÿäçâ³íñêó, Äðó³, Êðàñëàâå, Äà¢ãà¢ï³ëñó, Åêàáï³ëñó ³ Êðóñòï³ëñó, ïåðø ÷ûì òðàï³öü ó Ðûãó. Ãýòà áûëà äðóãàÿ ïàñëÿ âûñòóïëåííÿ¢ ñóïðàöü óçâÿäçåííÿ Äà¢ãà¢ï³ëñêàé ÃÝÑ àêöûÿ ëþäçåé ðîçíûõ íàöûÿíàëüíàñöÿ¢ ó àáàðîíó çÿìë³, ÿå ñêàðáà¢, êóëüòóðíàãà àñÿðîääçÿ ¢ áàñåéíå Äçâ³íû-Äà¢ãàâû.

Ñàìûì ø÷ûðûì ³ àïàíòàíûì ëåòàï³ñöàì äà ãýòàãà ÷àñó ïðàöóå ¢ ðûæñêàé ãàçåöå...

²ë³òàðàòàðà¢ ìîæíà íàçâàöü êðàÿçíà¢öàì³-ýòíîãðàôàì³-àñâåòí³êàì³... Çà¢âàæó òîëüê³, øòî ¢äçåëüí³êàì íàøûõ ïðûãîäà¢ áû¢ ðóñê³ ïàýò, ïåðàêëàä÷ûê ²îñ³ô Âàñ³ëå¢ñê³, ÿê³ äî¢ã³ ÷àñ ïðàöàâà¢ àêòîðàì òýàòðà...

Ìû äàçíàë³ñÿ, ÿê³ì ýêîëàãàì, ñàïðà¢äíûì íåòðàçíà¢öàì ðîäíàé çÿìë³ àêàçà¢ñÿ ïåðàä íàì³ ðóñê³ ë³òàðàòàð, òâîðöà òàê çâàíàé "âÿñêîâàé ïðîçû" ²âàí Àôàíàñüåâ³÷ Âàñ³ëüå¢. Çà êí³ãó íàðûñà¢, ó ÿê³õ äàñëåäàâà¢ "çÿìëþ âûòîêà¢ - Âàëäàé", ³ ³íøûÿ áû¢ óçíàãàðîäæàíû Äçÿðæà¢íàé ïðýì³ÿé ³ìÿ Ì. Ãîðêàãà, ó 1986 ã ñòà¢ ëà¢ðýàòàì Ëåí³íñêàé ïðýì³³. Ï³ñüìåíí³ê çìàãà¢ñÿ ç äóõî¢íûì àïóñòîøýííåì â¸ñê³. Äëÿ ÿãî ýêàëàã³÷íàå âûõàâàííå - ãýòà ìàðàëüíà-ýòû÷íàå âûõàâàííå ÷àëàâåêà. ²¸í óçâ¸¢ íà ñâà¸é ðàäç³ìå Äîì ýêàëîã³³ - ñòàðûû¢ ñâîåñàáë³âû ìàëåíüê³ ¢í³âåðñ³òýò. Áî, ÿê ï³ñà¢ ²âàí Âàñ³ëüå¢: *"Öûí³çì ïàë³òûêà¢ ïåðàäàåööà íàðîäó, ó ëþäçÿõ çí³êàå ¢ñÿëÿêàå àä÷óâàííå ñóìëåííÿ".* ²äëÿ âûõàâàííÿ çäàðîâûõ íîðàâà¢ ëþäçåé ó â¸ñöû Áîðê³ Âÿë³êàëóêñêàãà ðà¸íà ³ ñòà¢ äçåéí³÷àöü êóëüòóðíû öýíòð ç ìóçåàì, á³áë³ÿòýêàé, âûñòàâà÷íàé çàëàé, Äîìàì ýêàëîã³³...

Óí³êë³âà ïðàñåäæâà¢ ó ðàçìîâàõ ç ²âàíàì Âàñ³ëüåâûì ³ àïàíòàíû ýêîëàã Âàñ³ëü ßêàâåíêà: íàñû÷à¢ñÿ ÿãî äóìàì³.

Íà ïðàöÿãó äâóõ òûäíÿ¢ ïðàöû íàøàé Ýêàëàã³÷íàé ýêñïåäûöû³ ìû ñóñòðàêàë³ñÿ ¢ Ïîëàöêó ç ï³ñüìåíí³êàì³ Óëàäç³ì³ðàì Àðëîâûì, Ñåðæóêîì Ñîêàëàâûì-Âîþøàì. Ãóòàðûë³ ç Ñÿðãååì Íàâóì÷ûêàì, ÿê³ ¢çíà÷àëüâà¢ ³í³öûÿòû¢íóþ ãðóïó ñóïðàöü áóäà¢í³öòâà ýëåêòðàñòàíöûé íà Äçâ³íå ¢ Â³öåáñêàé âîáëàñö³. Ö³êàâà áûëî ïàçíà¸ì³ööà ¢ Àíäðýÿíîïàë³ ç êðàÿçíà¢öàì Ý. Øûìêåâ³÷àì. Äàâåäàë³ñÿ, øòî ¢ 1950 ã. áû¢ óñòàíî¢ëåíû ñëóï íà ìåñöû ïà÷àòêó Çàõîäíÿé Äçâ³íû (Ýðûäàíà, Ðóáîíà, Äóíû, Äç³íû...) Âûòîê ÿå - Äçâ³íåö - ó âîçåðû Êàðàë³íà ¢ Öâÿðñêîé âîáëàñö³, íà Âàëäàéñê³ì óçâûøøû. Ãýòû æ Äçâ³íåö óïàäàå ¢ âîçåðà "Îõâàò Æåëàíüå".

Çóñ³õ íå÷àêàíàñöÿ¢ ³ ¢çðóøýííÿ¢ çãàäàþ ìî òîëüê³ ïðà ¢áà÷àíû ïîìí³ê âÿë³êàìó ¢ñÿñâåòíàìó ìàòýìàòûêó (³ íå òîëüê³) - Ñîô’³ Âàñ³ëüå¢íå Êàâàëå¢ñêàé (1850-1891). Ëÿ ìóçåéíàãà áóäûíêà ¢çãàäàë³ñÿ òûÿ áåëàðóñê³ÿ ýðûòðàöûòû, ÿê³ÿ ³ ñ¸íÿ æóðÿ÷àöü ïà ¢ñ³ì ñâåöå...

Òî êîëüê³ æ ãàäî¢ Øëÿõó ç âàðàãà¢ ó ãðýê³, áî ïà÷àë³ æ àñâîéâàöü ÿãî íåäçå ¢ 9 - 11 ñòàãîääçÿõ? Ïðàõîäç³¢ ¸í ³ êàëÿ ðóìà¢ ïàáë³çó ìàéãî ðîäíàãà Ëÿâîííàëÿ, çëó÷àþ÷û Ïðûáàëòûêó ³ Ñêàíäûíàâ³þ ç Ïà¢äí¸âàé Ðóññþ ³ Â³çàíòûÿé... Áû¢ àäíûì ç àñíî¢íûõ ôàêòàðà¢ óòâàðýííÿ ³ ìà¸é (Áåëàé) Ðóñ³. À äçå çàðàç òîé óöàðêî¢ëåíû Öàðãðàä?

Íà áåðàçå æûööÿ, íà áåðàçå Äçâ³íû
ñòà³öü âÿë³ê³ ðóì ÿø÷ý ç ÷àñî¢ âàéíû.
Ñöÿêàå ç áåðâÿíà æûâ³öû äà¢í³íà.
À áåðàæý òîé ðóì ³ Âîëòà, ³ Äçâ³íà.

Çäàë¸êó ÷óþ ãóë ñàñíîâàãà êàìëÿ:
í³áû çàâå ìÿíå ïðûäçâ³íñêàÿ çÿìëÿ.
À ÿ Äçâ³íå - í³õòî, ïàêóëü (ÿê í³ ëà¢÷û)
ëÿæàöü ìàå ñöÿã³, ìà¢÷àöü ìàå ìÿ÷û.

Çäàë¸ê ñâ³ö³öü ðóì áóðøòûíàâàé ëóñêîé -
³ âîëÿé áàðâîé, ³ äîëÿþ ëþñêîé.
Ç ÿãî ÿ ñâîé ãàíîê âÿæó... Íà áûñòðàêó
ñïàçíàöü æûöö¸ ðàê³, ñïàçíàöü æûööÿ ðàêó.

Òàê, æûöö¸ ãýòàé ðàê³ ¢ë³ëîñÿ ³ ¢ ìà¸ æûöö¸. Àäãóêíóëàñÿ ¢ ë¸ñå, ó òâîð÷àñö³. Ïðàïëûë³ ïà ðý÷ûø÷û ðý÷à³ñíàñö³ ³ ê³íóë³ ÿêàð ó Ëàòâ³³ ìàÿ ñÿñòðà, íàøû ç Í³íàé áàöüê³. ß ìíîãà ãàäî¢-ïðûáîÿ¢ àääà¢ ñëóæýííþ çÿìë³ Ðàéí³ñà ¢ ñòâàðýíí³ ïåðàêëàäà¢, âûäàíí³ êí³ã - ³ ñòà¢ êàâàëåðàì îðäýíà Òðîõ Çîðàê Ëàòâ³éñêàé Ðýñïóáë³ê³. ²ñ¸íÿ ãýòàÿ ðàêà æûööÿ - íà áûñòðàêó. Òàìó 30-ãîääçå òîé ïàäçå³, êàë³ ìû áðàë³ ¢ áàäûìê³ âûòîêè ç âóñöåì, çíî¢ çà³ñêðûë³ñÿ íà â¸ñëàõ Ïàìÿö³.

Ýêñï. 1988. Íà ïåðøûì ïëàíå: Àéÿ Ëàöÿ, Óëàäç³ì³ð Àðëî¢, Ñÿðãåé Íàâóì÷ûê

Ñÿðãåé Ïàí³çüí³ê.

Á³¸ëàã ³ ê³íàäàêóìåíòàë³ñò àáàðàíÿå ïòóøàê ³ æûâ¸ë

Äàãîäà ìàëîé Ðàäç³ìû òýëåêàíàë "Áåëàðóñü 24" àäêðû¢ 15 òðà¢íÿ ¢ Íàöûÿíàëüíàé á³áë³ÿòýöû ìàøòàáíû ôîòàïðàåêò "ß ñýðöàì áà÷ó". Íà âûñòàâå ïðàäñòà¢ëåíû ýêàëàã³÷íûÿ ³ ïðûðîäààõî¢íûÿ çäûìê³ ²ëë³ Ãåãåëÿ, ²ãàðà Áûøí¸âà, Ñòàí³ñëàâà Áàãäçåâ³÷à, Ñÿðãåÿ Òàðàñàâà, Ñÿðãåÿ Ïëûòêåâ³÷à ³ Ìàêñ³ìà Ì³øýê³íà.

Àäç³í ç óäçåëüí³êà¢ ôîòàïðàåêòà, á³¸ëàã ³ ê³íàäàêóìåíòàë³ñò ²ãàð Áûøí¸¢ äýìàíñòðóå ðýäê³ÿ çäûìê³ æûâ¸ë ³ ïòóøàê. ²ãàðà ²âàíàâ³÷à íå ë¸ãêà ñóñòðýöü ó ãîðàäçå. ¨í æûâå ¢ Áÿðýç³íñê³ì çàïàâåäí³êó ³ ïàäàðîæí³÷àå ïà ¢ñ³ì ñâåöå: íà Áåëàðóñ³ ôàòàãðàôóå áàáðî¢ ³ ëåáÿäçå¢, ó Àçåðáàéäæàíå çäûìàå äæýéðàíà¢ ³ ôëàì³íãà, íà Êóðûëüñê³õ âûñïàõ íàç³ðàå çà öþëåíÿì³. ¨í - à¢òàð 60 â³äýàô³ëüìà¢, ïðûñâå÷àíûõ ïðûðîäçå Áåëàðóñ³: "Æûâàÿ âàäà", "Ëÿñíûÿ õîâàíê³", "Æûâûÿ ñâåäê³ ëåäàâ³êî¢", "Àïîøí³ÿ àðëû", "Æàáû íà äàðîãàõ", "×àìó ¢ áàáðà ïàäðàïàíû íîñ", "Ó öàðñòâå áàêëàíà¢ ³ ÷àïëÿ¢". ßê á³¸ëàã ¸í ç'ÿ¢ëÿåööà à¢òàðàì 70 íàâóêîâûõ ïðàö ³ àäíîé ìàíàãðàô³³. Íà âûñòàâå ²ãàð ²âàíàâ³÷ ðàñïàâ¸¢ ïðà ñÿáå ³ ñâàå çàõàïëåíí³:

- ß íàðàäç³¢ñÿ ¢ Â³öåáñê³ì ðà¸íå, çàêàí÷âà¢ øêîëó ¢ ïàñ¸ëêó Áàãóøý¢ñê. Ó äçÿö³íñòâå ðàçàì ç áðàòàì ôàòàãðàôàâà¢ æûâ¸ë ôîòààïàðàòàì ç òýëåàá'åêòûâàì. Íÿãëåäçÿ÷û íà ïîñïåõ³ ¢ ìàòýìàòûöû, ó äóøû ÿ áû¢ íàòóðàë³ñòàì ³ çðàá³¢ ñâîé âûáàð íà êàðûñöü ïðûðîäàçíà¢÷ûõ íàâóê. Ó 1980-òûì ãîäçå ïàñòóï³¢ íà á³ÿëàã³÷íû ôàêóëüòýò ÁÄÓ ó Ìåíñêó.

Ñêîí÷û¢øû ÿãî, 14 ãàäî¢ ÿ ïðàöàâà¢ àðí³òîëàãàì ó Áÿðýç³íñê³ì çàïàâåäí³êó ³ æû¢ òàì ç ñÿì'¸é, àáàðàí³¢ äûñåðòàöûþ ïà ïòóøêàõ. Ó 90-òûÿ ãàäû ìû ñòâàðûë³ àðãàí³çàöûþ "Àõîâà ïòóøàê Áàöüêà¢ø÷ûíû", ³ ÿ ç'ÿ¢ëÿþñÿ ñÿáðàì ÿå Ðàäû. Ó 1999 ãîäçå ìÿíå çàïðàñ³ë³ ïàäòðûìàöü ïåðøû íà Áåëàðóñ³ ïðàåêò ïà ê³íàçäûìêàõ ïðûðîäû. Ìîé ë¸ñ çìÿí³¢ñÿ ¢ áîê ê³íî, ïðà ÿêîå ÿ ìàðû¢ ñà ñòóäýíöê³õ ãàäî¢. Áûë³ ñòâîðàíû ô³ëüìû, â³äýÿðîë³ê³, òýëåïåðàäà÷û, ó ÿê³õ ÿ áÿðó ¢äçåë. Àäíà ç ³õ íà òýëåêàíàëå "Ì³ð" íàçûâàåööà "Ì³ë¸í ïûòàííÿ¢ ïðà ïðûðîäó". Çàðàç ç "Àõîâàé ïòóøàê Áàöüêà¢ø÷ûíû" ìû ïðàöóåì íàä ô³ëüìàì ïðà òýðûòîðû³, âàæíûÿ äëÿ ïòóøàê. Ó êîæíàé ç ³õ - ñâîé õàðàêòàð, àäíîëüêàâûõ ïòóøàê ³ çâÿðî¢, ÿê ³ ëþäçåé, íå áûâàå.

²ãàð Áûøí¸¢

Øìàò ãàäî¢ ÿ åçäç³¢ ó ×àðíîáûëüñêóþ çîíó, íàç³ðà¢ çà ïðûðîäàé ó ýêñòðýìàëüíûõ óìîâàõ, áû¢ ãàëî¢íûì àïåðàòàðàì ô³ëüìà "Ðàäû¸àêòû¢íûÿ âà¢ê³ ×àðíîáûëÿ". Ãýòû ô³ëüì ïåðàìîã íà ôåñòûâàë³ ïðûðîäíàãà ê³íî - Jackson Hole Wild Film Festival ³ äýìàíñòðàâà¢ñÿ âà ìíîã³õ êðà³íàõ ñâåòó. ²íøû íàø ô³ëüì íàçûâà¢ñÿ "×àðíîáûëüñê³ÿ äæóíãë³". Íàç³ðàþ÷û çà íàâàêîëüíûì àñÿðîääçåì ó çîíå, ÿ ïåðàêàíà¢ñÿ, øòî ïðûðîäà çà 20 ãàäî¢ àäíàâ³ëàñÿ äà ñòàíó Å¢ðîïû 18-ãà ñòàãîääçÿ, íÿãëåäçÿ÷û íà ðàäûÿöûþ. ×àëàâåê ÷àñàì íàíîñ³öü ¸é âÿë³êóþ øêîäó ñâà¸é ãàñïàäàð÷àé äçåéíàñöþ. ßê òîëüê³ ÷àëàâåê ñûøî¢ ç òîé òýðûòîðû³, ÿíà ïà÷àëà àäíà¢ëÿööà.

Òàìó ãàëî¢íàé âûñíîâàé ç óáà÷àíàãà ç'ÿ¢ëÿåööà òîå, øòî ëþäç³ ïàâ³ííû ïàäïàðàäêî¢âàööà çàêîíàì ïðûðîäû ³ íå ïàðóøàöü ³õ, ïðûñëóõî¢âàööà äà ìÿðêàâàííÿ¢ á³¸ëàãà¢, ýêîëàãà¢, ÿê³ÿ ïàñòàÿííà çàéìàþööà ñïåöûô³÷íûì³ ïûòàííÿì³ ³ âåäàþöü, ÿê³ÿ ¢ìîâû ïàòðýáíû ¢ñ³ì æûâûì ³ñòîòàì. Òðýáà âåñö³ äûÿëîã ç ïðàäñòà¢í³êàì³ ÆÊÃ, ëàíäøàôòíûì³ äûçàéíåðàì³, ÿê³ÿ àäêàçâàþöü çà çàõàâàííå çÿë¸íûõ ìàñ³âà¢ ó íàñåëåíûõ ïóíêòàõ.

Êàá çàõàâàöü ïòóøàê ó ãàðàäàõ, ìû ïàâ³ííû äàöü âûðàñö³ ìàëàäíÿêó, ïòóøàíÿòàì, çàõàâàöü êðûëàòûõ ìàëûøî¢.

Ç³ìàðîäàê, ôîòà ²ãàðà Áûøí¸âà

Äçåëÿ ãýòàãà íàøà àðãàí³çàöûÿ øòîãîä ïðàâîäç³öü àêöû³ "Ñóñòðàêàåì âÿñíó", "Ñëóõàåì ñàëàâ¸¢". Ìû çâÿðòàåìñÿ ¢ Öýíòðàëüíû áàòàí³÷íû ñàä, ïàðêàõ ³ íàãàäâàåì ãàðàäæàíàì, øòî ïîáà÷ ç íàì³ æûâóöü, ñïÿâàþöü ³ õàð÷óþööà ïòóøê³, øòî ³õ òðýáà áåðàã÷û.

Àäíîé÷û ÿ ïàåõà¢ ó Ôðàíöûþ ³ ç çàäàâàëüíåííåì íàç³ðà¢, ÿê ñÿì'ÿ ç äçåöüì³ âûáðàëàñÿ íà ï³êí³ê. Êàë³ äçåö³ ïàñíåäàë³, òàòà ¢çÿ¢ àãëÿäíóþ òðóáó ³ ïàêàçâà¢ ñûíàì ìàòûë¸¢, æóêî¢, ðàñë³íû, à ïîòûì - ìÿñöîâûÿ ã³ñòàðû÷íûÿ ïîìí³ê³. Âàðòà àäïà÷ûâàöü òàê, êàá ïðûâ³âàöü äçåöÿì ö³êàâàñöü äà æûâîãà ñâåòó.

Ýëà Äçâ³íñêàÿ.

Ïàä êóïàëàì ïàðàñîíà

Ó Ë³äçå ¢ñòàë¸¢âàþöü íåçâû÷àéíû à¢òîáóñíû ïðûïûíàê

Ïà ïðàñïåêöå Ïåðàìîã³, öåðàç äàðîãó àä Ë³äñêàãà çàìêà, óñòàë¸¢âàþöü íåçâû÷àéíû à¢òîáóñíû ïðûïûíàê. Äà çàõàïëåííÿ ãàðàäæàí, äûçàéíåðû - ïðàöà¢í³ê³ Ë³äñêàãà ÃÓÏ ÆÊÃ - âåëüì³ ïàñòàðàë³ñÿ ³ çðàá³ë³ ÿå ¢ âûãëÿäçå âåë³çàðíàãà ïàðàñîíà.

- Ìàíòàæ ïðûïûíêà çàíÿ¢ òðû äí³, - ïðàêàìåíòàâà¢ íà÷àëüí³ê äîáðà¢ïàðàäêàâàííÿ ³ ðàìîíòó äàðîã äàðîæíà-ýêñïëóàòàöûéíàé âûòâîð÷àñö³ Ëåâàí³ä Òðàöÿê. - Ïàâîäëå ðàñïðàöàâàíàãà ïðàåêòó çàë³âà¢ñÿ ïàäìóðàê, áåòàíàâàë³ñÿ çàêëàäê³, äà ÿê³õ ïîòûì ïðûâàðâà¢ñÿ êàðêàñ ïàâ³ëü¸íà. Äàðý÷û, âàãà ïàðàñîíà ñêëàäàå äçåñüö³ ïà¢òàðû òîíû. Êàá òðàíñïàðòàâàöü êàíñòðóêöûþ ç öýõà ìåòàëàêàíñòðóêöûé, äçå ÿíà âûðàáëÿëàñÿ, íà ïðàñïåêò Ïåðàìîã³, à çàòûì óñòàëÿâàöü, êë³êàë³ íà äàïàìîãó àäìûñëîâóþ òýõí³êó.

Ïàêóëü ïðûïûíàê-ïàðàñîí³ê òîëüê³ ïðûöÿãâàå ¢âàãó æûõàðî¢ ³ ãàñöåé ãîðàäà. Ñâàþ íåïàñðýäíóþ ôóíêöûþ - õàâàöü àä ñîíå÷íûõ ïðàìÿí¸¢ ³ äàæäæó ïàä÷àñ ÷àêàííÿ à¢òîáóñà - ¸í ïà÷íå òîëüê³ íà íàñòóïíûì òûäí³. Ó ìàíÿçåëàê êàìóíàëüí³ê³ ìóñÿöü çðàá³öü àøàë¸¢êó ïîë³êàðáàíàòàì êóïàëà ïàâ³ë¸íà, à òàêñàìà ÿãî ñöåí. Àëå ¢æî çàðàç íå âûêë³êàå ñóìíåâà¢ òîé ôàêò, øòî ïðûïûíàê-ïàðàñîí³ê ñòàíå ÿø÷ý àäíîé âûá³òíàñöþ Ë³äû, à ôàòàãðàô³³ íà ÿãî ôîíå íå çðîá³öü õ³áà øòî ãóëüòàÿâàòû.

Â³êòîðûÿ Ðóñ³ëåâ³÷, ËÃ.

Àðõåàëàã³÷íû ëåòí³ê äëÿ ìîëàäç³ ³ ïàäëåòêà¢, 2018

Ó 2018 ã. ïðû àðõåàëàã³÷íàé ýêñïåäûöû³, ÿêàÿ äçåéí³÷àå ¢ àäíîé ç ã³ñòàðû÷íûõ ìÿñö³í Áåëàðóñ³, àðãàí³çóåööà øòîãàäîâû 15-äç¸ííû ëåòí³ê äëÿ ìîëàäç³ ³ ïàäëåòêà¢. Çàïðàøàþööà äîáðààõâîòí³ê³ ç ë³êó ìîëàäç³, ñòóäýíòà¢ ³ íàâó÷ýíöà¢, ÿê³ì ö³êàâà ïðàâåñö³ 2 ëåòí³ÿ òûäí³ ¢ äîáðàé ñÿáðî¢ñêàé êàìïàí³³, ïàñïðàáàâàöü ñÿáå âà ¢ìîâàõ ýêñïåäûöûéíàãà æûööÿ, ³ çàéìàööà êàðûñíàé ³ çíà÷íàé äëÿ ãðàìàäñòâà ñïðàâàé.

Ìýòà ëåòí³êà - äàëó÷ýííå ìîëàäç³ ³ ïàäëåòêà¢ äà ïðàêòû÷íàé äçåéíàñö³ ïà äàñëåäàâàíí³ ³ çàõàâàíí³ ã³ñòîðûêà-êóëüòóðíàé ñïàä÷ûíû. Ó ïðàãðàìå - ïðàöà íà àðõåàëàã³÷íûõ ðàñêîïêàõ, ëåêöû³ ïà ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³, ýêñêóðñ³éíûÿ ïàåçäê³ ïà ã³ñòîðû÷íûõ ìÿñö³íàõ. Äàñëåäàâàíí³ çâÿçàíû ç ã³ñòîðûÿé ïðàâàñëà¢íàé öàðêâû, òàìó àñàáë³âà â³òàþööà çàÿ¢ê³ àä ìîëàäç³, ÿêàÿ ¢äçåëüí³÷àå ¢ áðàöòâàõ ³ ³íøûõ ïðàâàñëà¢íûõ àá'ÿäíàííÿõ, ³ àä ïàäëåòêà¢, ÿê³ÿ íàâåäâàþöü íÿäçåëüíûÿ øêîëû ïðû öàðêî¢íûõ ïðûõîäàõ.

Ç óäçåëüí³êàì³ øêîëüíàãà ¢çðîñòó ¢ ëåòí³êó ïðàöóþöü äàñâåä÷àíûÿ ïåäàãîã³. Ïàäðàáÿçíûÿ çâåñòê³ ìîæíà àòðûìàöü: Ò. Ìàñëþêî¢, masliukou@gmail.com.

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.
Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.
Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.
Àäðàñ äëÿ ïàøòîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àí³ñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöüêî, Ëþäì³ëà Òà¢ãåíü, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://naszaslowa.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbm-mova.by/
http://nashaslova.mns.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ “Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ”.
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 21.05.2018 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 1353.
Àá’¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 1,62 ðóá., 3 ìåñ.- 4,86 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öó: ïà äàìîâåíàñö³.